Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 427 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 5 ՅՈՒՆԻՍ 1885 (Ն. Տ.) 17 ՅՈՒՆԻՍ 1885 4 ՌԱՄԱԶԱՆ 1302

40 ՓԱՐԱ.

[illegible]

[illegible] نورادونكيان خانده [illegible]
غزته‌یی اداره‌سنه

Les annonces sont reçues
à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Deirmen han

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գահեկան արծաթ 200
» » Վեցամսեայ » » 100
» » Եռամսեայ » » 50
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով տարեկան » » 240
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով վեցամսեայ » » 120
Օտար երկիրներ Տարեկան Ֆրանք 56
» » Վեցամսեայ » 28
Դուրս ղրկուած [illegible] համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։
Խմբագրութեան ղրկուած [illegible] և ձեռագիր կամ գրութիւնք ետ չ'տրուիր։

Ծանուցմունք կընդունուին
ԻՍԹԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
գործակալութեան ձեռամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՐՏ ՍԱԼԻՍՊԸՐԻ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ՄԵԾԻՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՅ

Մինչ կը գրէինք այս տողերը, Հեռագիրը տակաւին չէր ծանուցած Լորտ Սալիսպըրիի Նախարարութեան վերջնական կազմութիւնը։ Բայց քանի որ Պահպանողականք պարտութիւն մը կրել տուին Ազատական Նախարարութեան, կամայ թէ ակամայ պիտի վարեն գործերը։ Մանաւանդ թէ Լորտ Սալիսպըրի մինչև Ընդհանուր Ընտրութիւնները գործոց գլուխը կենալ կարենալու համար շատ յաջողակ գաղափար մ'ունեցած է, բանակցութեան մտնելով Երեսփոխանութեան մեծամասնութիւնը կազմող տարերաց, օրինակի համար՝ իր Պահպանողական հետեւողներէ զատ՝ Իռլանտացւոց և Արմատականաց հետ, և անոնց աջակցութիւնը ձեռք բերելով ի գին ա՛յնպիսի զիջումներու, զորս ո՛չ մէկ Պահպանողական Նախարարութիւն յանձն պիտի առնուր սովորական պայմանաց մէջ։— Օրինակի համար. Իռլանտայի խնդրոյն մէջ, Լորտ Սալիսպըրի կը խոստանայ չնորոգել Եղեռնային Օրէնքն, որ Իռլանտայի կառավարութեան կուտար դատական և ոստիկանական բացառիկ իշխանութիւններ դաւադրութիւններն ու եղեռնագործութիւններն արգիլելու և պատժելու։ Պահպանողականք միշտ Ազատականներէն աւելի խիստ եղած են Իռլանտայի նկատմամբ, և որպէս զի յօժարին ընել զիջում մը զոր Ազատականք և Ազատական Նախարարներ դիւրաւ յանձն չպիտի առնէին, պէտք է որ Լորտ Սալիսպըրի շատ անձուկ վիճակի մէջ գտնուի խորհրդարանական տեսութեամբ։ Լորտ Ռանտոլֆ Չըրչիլ գլխաւոր Պահպանողականն է որ Իռլանտան բացառիկ օրէնքներով չկառավարելու հարկը կը փաստաբանէ։ Այս կերպ Պահպանողականութիւն մը տարբերութիւն չունի Ազատականութենէ, մինչեւ իսկ Արմատականութենէ։ Կը մնայ տեսնել թէ իր ծոցի մէջ այսպիսի նորամուտ ազատական ձգտումներ պարունակող Կուսակցութիւն մը պիտի կրնա՞յ պահպանողական մնալ մինչեւ վերջը։—Հեռագիրն յիշեց երէկ նաև աֆղանեան խնդրոյն մէջ Լորտ Սալիսպըրիի վերագրուած աշխարհավարութիւնը, ծանուցանելով թէ Պահպանողական Նախարարապետը կը ջանայ ի կատար ածել աֆղանեան խնդրոյ մասին համաձայնութիւնը Ռուսիոյ հետ։ Լորտ Սալիսպըրի այսու գոհացում կուտայ Ազատականաց և Արմատականաց, որք Ռուսիոյ հետ բստ կարի շուտ համաձայնելու և աֆղանեան խնդիրն առանց արիւնհեղութեան փակելու կողմն էին։ Բայց, գոհ ընելու համար իր հակառակորդներ, Լորտ Սալիսպըրի նաև այս խնդրոյ մէջ զոհողութիւն մը կրել կուտայ Պահպանողականաց, որք այս մասին Պ. Կլատսթոնի ընթացքէն կը գանգատէին, չափազանց թոյլ գտնելով զայն։ Թէև քանի մը տաքգլուխ Պահպանողականներ դժգոհ լինին, Լորտ Սալիսպըրի անշուշտ մեծ ծառայութիւն մը կը մատուցանէ Անգլիոյ և աշխարհի անդորրութեան, վերջացընելով Աֆղանստանի սահմանաց նկատմամբ ծագած խնդիրն։

Այս պայմանաց մէջ, անհաւանական չէ որ մինչեւ աշուն կամ ձմրան սկիզբը տևէ Պահպանողական Նախարարութիւնը։ Եթէ մինչեւ այն ատեն Պահպանողականք լաւագոյն վիճակի մը վերածեն արտաքին առկախ գործերն, և ներքին խնդրոց մէջ չգործեն մեծ սխալներ, անշուշտ առաւելագոյն վստահութեամբ և յաջողութեան ակնկալութեամբ պիտի կրնան դիմել իբր հինգ միլիոն ընտրողաց քուէին։ Թողունք սակայն այս հեռաւոր պատահականութիւն, և, անմիջական ներկային վրայ խորհրդածելով, ըսենք քանի մը խօսք Անգլիոյ նոր Նախարարապետին և իր քաղաքական պաշտօնավարութեան վրայ։

* * *

Լորտ Սալիսպըրի ազնուական հին գերդաստանի մը այժմեան պետն է։ Մարքիզ մ'է, որ անգլիական ազնուականութեան բարձրագոյն աստիճանէն՝ Դքսութենէ՝ աստիճան մը միայն վար է։ Իր երիտասարդութեան մէջ հրապարակագիր կամ խմբագիր էր։ Յաջողակ գրող մ'է և քաջ խօսող։ Պ. Տ'Իսրայէլիի առաջին Նախարարապետութեան օրով անդամակցեցաւ Պահպանողական Նախարարութեան երկրորդական պաշտօններով, և 1873ին Ազատականաց պարտութենէն յետոյ Պ. Տ'Իսրայէլիի կազմած երկրորդ Նախարարութեան մէջ ստանձնեց Հնդկաստանի Նախարարի պաշտօնը։ Զայս պաշտօն կը վարէր տակաւին երբ, ռուսո-թուրք վերջին պատերազմէն անմիջապէս յառաջ, Կ. Պոլիս եկաւ իբրեւ բրիտանական առաջին Պատուիրակ հռչակաւոր Դեսպանախորհրդոյն, որ գումարեցաւ Ծովային Պաշտօնատան մէջ։ Լորտ Սալիսպըրիի պաշտօնակիցն էր Դեսպանախորհրդոյն մէջ Կ. Պոլսոյ դեսպան Սըր Հէնրի Էլիըթ։ Դիւանագիտական աշխարհը պահ մը զարմանօք դիտեց այս երկու անգլիացի քաղաքագիտաց հակառակ ընթացքն, որոց առաջինն՝ յականէ յանուանէ Պահպանողական՝ Բարենորոգմանց վրայ պնդելու և այսու Ռուսիոյ պահանջմանց ոյժ տալու երեւոյթն ունէր, մինչ միւսը՝ Սըր Էլիըթ՝ թէեւ Ազատական՝ յընդդիմադրութիւն կը խըրախուսէր Նախարարները։ Կոմս Իկնադիէֆի ուզած բանը Դեսպանախորհրդոյն անյաջողութիւնն էր, և անգլիացի Պատուիրակաց այս ընթացք սքանչելապէս կը յարմարէր իր հաշուոյ։ Աշխարհ այն տպաւորութեան ներքեւ մնաց թէ Իկնադիեֆ այն հանդիսաւոր և վճռական վայրկենի մէջ մեծ խաղ մը խաղացած էր Սալիսպըրիի. բայց Լորտ Պիքընսֆիլտ առաւելապէս Սըր Էլիըթի ընթացքէն դժգոհ մնաց, և անոր տեղ ղրկեց զՍըր Լէյարտ։

Դեսպանախորհրդոյ մէջ իր բռնած ընթացք համբաւ և ժողովրդականութիւն շահեցուց Լորտ Սալիսպըրիի, զոր Ազատականներն եւս սկսան յանձնաժամ յարգել իբրեւ հաշուի դնելու արժանի քաղաքագէտ մը։ Վրայ հասաւ պատերազմը։ Լորտ Պիքընսֆիլտ բացարձակապէս կ'ուզէր նորոգել Խրիմու պատերազմին պատմութիւնը. բայց փոխանակ Ֆրանսայի, կ'առաջադրէր իրեն դաշնակից առնուլ զԱւստրիա, որ իրաւամբ յուզուած էր Ռուսաց Դանուբեան և Պալքանեան երկրաց մէջ յառաջխաղացումէն։ Բայց Լորտ Պիքընսֆիլտ չպիտի շատանար միայն Աւստրիոյ և Թուրքիոյ դաշնակցութեամբ։ Կեդր. Ասիոյ կողմէ Հնդկաստան, Պարսկաստան և Աֆղանստան զօրք պիտի ղրկէին դէպ ի Կաւկասիա, և Օսմ. բանակն Հայաստանի կողմէ Արարատեան նահանգն և Վրաստան պիտի արշաւէր, աջակցութեամբ անգլ. սպայից, որք պիտի հրամայէին անկանոն քուրդ զօրաց, և ուղղութիւն պիտի տային ընդհանուր շարժմանց։ Զայս մեծափառ յատակագիծ ի գործ դնելու համար բան մը միայն կը պակսէր արեւելեան Թանքրէտ վէպին քաղաքագէտ-վիպասան հեղինակին (Լորտ Պիքընսֆիլտի) յանդուգն խորհրդոց և եռանդուն երեւակայութեանց։ Այդ միակ բանն էր անգլիական ազգին աջակցութիւնը։ Պուլկարիոյ անցքերէն օգուտ քաղելով, Պ. Կլատսթոն հանրային կարծիքն յուզած էր Պահպանողական Նախարարութեան դէմ, որ հետեւապէս չէր համարձակէր պատերազմի դաշտին վրայ ընդգրկել Թուրքիոյ դատն։ Այնու հանդերձ, երբ Ռուսք Կ. Պոլսոյ մօտեցան, Անգլիացւոց վրայ տիրեց երկիւղ մը, յորմէ ճարտարապէս օգտուեցաւ Լորտ Պիքընսֆիլտ՝ վեց միլիոնյօսկիոյ վարկ մը ստանալով Խորհրդարանէն և Հնդկաստանէն զօրքեր բերելով Կիպրոս։ Իր արտաքին գործոց Նախարար Լորտ Տէրպի, դժգոհ այսչափ արկածալից աշխարհավարութենէ մը, հրաժարեցաւ, և Լորտ Սալիսպըրի Արտաքին գործոց Նախարար եղաւ։

Անգլիոյ և համայն Եւրոպիոյ համար շատ կարեւոր ժամանակ մ'էր երբ Լորտ Սալիսպըրի յաջորդեց Լորտ Տէրպիի։ Ռուսք ձեռք բերած էին ի՛նչպիսի քմահաճ պայմաններ որ կ'ուզէին։ Յաղթական թշնամի մը կասեցունելէ զատ, հարկ էր յաղթութեան արդեանց մի կարեւոր մասը կորզել նորա ձեռքէն։ Լորտ Պիքընսֆիլտ և Լորտ Սալիսպըրի կատարեցին զայս աշխատութիւն, և կարելի չէ ժխտել թէ Պերլինի վեհաժողովոյն մէջ առնեցին ազդեցիկ ընթացք մը, որ թէ՛ Անգլիոյ և թէ՛ համայն Եւրոպիոյ համար օգտակար արդիւնք ունեցաւ։ Պերլինի Դաշնագրոյն զանազան յօդուածոց գործադրման առթիւ, Լորտ Սալիսպըրի ստէպ բանակցեցաւ Թուրքիոյ հետ։ Կիպրոսի Պայմանագրոյն կնքումէն ի վեր, Պահպանողական Նախարարութիւնն զԹուրքիան ներքնապէս զօրացնելու քաղաքականութիւնը կը բռնէր, որոյ արտայայտութիւնն եղան, ի մէջ այլոց, կարգ մը Հիւպատոսներու անուանումը Թուրքիոյ գաւառաց համար և Կապոյտ Տետրակներու հրատարակումը։ Դիւանագիտական գործողութեան զանազան ձեւերը փորձեցին Լորտ Պիքընսֆիլտ և Լորտ Սալիսպըրի, Թուրքիոյ զօրացման ու բարեկեցութեան համար ջերմ հոգածութեամբ մը և սաստիկ նախանձայուզութեամբ մ'ընդդէմ ռուսական ապագայ միջամտութեանց։ Այս ամեն պարագայից բերմամբ, Լորտ Սալիսպըրի առիթ ունեցաւ հիմնապէս սորվելու Թուրքիոյ վերաբերեալ խնդիրներն ու գործերն, ինչպէս նաեւ Արեւելեան խնդրոյն ընդհանուր ուղղութիւնը։

Պ. Կլատսթոնի Արեւելեան աշխարհավարութիւնը շատ կէտերու մէջ տարբերեցաւ Լորտ Պիքընսֆիլտի աշխարհավարութենէն։ Թուրքիոյ մասին ի սկզբան գործունեայ և ապա բոլորովին չէզոք երեւոյթ մը ստացաւ։ Ծայրայեղութենէ մը ուրիշ ծայրայեղութեան ինկան Պ. Կլատսթոն և Լորտ Կրանվիլ, քանի որ վերջին ժամանակաց աշխարհավարութիւնն աչքի զարնող հակապատկեր մը կը կազմէր այն աշխարհավարութեան ում այնքան աղմուկով հետեւեցան 1880—81ին։

Այժմ, Լորտ Սալիսպըրիի Նախարարապետութեան կարեւորագոյն երեւոյթն անշուշտ սա պիտի լինի թէ վերստին փոփոխում մը պիտի կրէ Անգլիոյ արտաքին աշխարհավարութիւնը։ Հաւանօրէն, Լորտ Սալիսպըրի պիտի ջանայ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ հետ համաձայնիլ, մինչ Պ. Կլատսթոնի Նախարարութեան դժբախտութիւնն եղած էր շարունակ անհամաձայն լինել Կեդրոնական Եւրոպիոյ երկու Կայսրութեանց հետ, առանց շահելու Ֆրանսայի և Ռուսիոյ բարեկամութիւնը։ Պահպանողական Նախարարութիւն մը Թուրքիոյ նկատմամբ ի հարկէ աւելի նպաստաւոր ընթացք մը կը բռնէ, թէև Լորտ Սալիսպըրի Լորտ Պիքընսֆիլտէ աւելի չափաւորութիւն կը ցուցնէ իր զգացմանց ու խորհրդոց մէջ։ Առկախ երկու մեծ խնդիրք են Աֆղանստան և Եգիպտոս։ Այս վերջին խնդրոյ մէջ մանաւանդ հետաքրքրութեամբ պիտի դիտուի Լորտ Սալիսպըրիի ընթացքը։ Պիտի մնա՞յ Եգիպտոսի մէջ թէ պիտի ելնէ։ Լը Թէմփ կէս-պաշտօնական յօդուածով մը կը փաստաբանէ թէ Անգլիացւոց Եգիպտոսէ ելքը չի կրնար ո՛և է անպատեհութիւն պատճառել։ Գիտենք թէ Կայս. Կառավարութեան ալ ջերմ փափաքն է բստ կարի շուտ պարպուած տեսնել զԵգիպտոս օտար վարչ տարրերէն։ Ազատական Նախարարութիւնը զԵգիպտոս չեզոքացնելու ուղղամտութիւնն ունեցաւ, և բրիտանական ինքնասիրութեան դպաւ։ Պահպանողականք, որք անընդհատ քննադատեցին նորա սոյն ընթացք, ի՞նչ նորութիւն պիտի մուծանեն Եգիպտական խնդրոյն մէջ։ Արդարեւ կարելի չէ որոշ պատասխան մը տալ, զի Պահպանողականք վերջերս խնամով զգուշացան ո՛և է յանձնառութենէ ի մասին արտաքին առկախ խնդրոց։ Բայց ինչ որ պահանջեցին ընել Ազատական Նախարարութենէն, ճշդիւ համաձայն չէր Թուրքիոյ շահուց. . . .։ Այս պատճառաւ, մեր Թուրք պաշտօնակցաց չափ չենք աճապարեր սոսկ տեսակէտով գոհունակութիւն յայտնելու Պահպանողականաց յաղթանակին համար։ Պէտք է սպասենք զանոնք գործի վրայ տեսնելու համար, և շաբաթներ պիտի անցնին մինչեւ որ Լորտ Սալիսպըրիի Նախարարութիւնը քաջութիւն ստանայ իրեն յատուկ արտաքին աշխարհավարութիւն մը ուրուագրելու և գործադրել ձեռնարկելու։

Իտալական լրագիրք, որք Ումպերդօ Թագաւորին զօրաց ի Մասսուա ոտք կոխելէն ի վեր յատուկ հոգածութեամբ կը մշակեն հաբէշական գործոց ծանօթութիւնը, կը ծանուցանեն թէ այս օրերս Յովհան Թագաւորը նամակ մը ստացած է Աղեքսանդրիոյ Խպտի Պատրիարքէն, որոյ եկեղեցական իրաւասութեան ներքեւ կը գտնուի Հաբէշստան։ Այս նամակով Պատրիարքը կը ծանուցանէ թէ Զարը բարեհաճեցաւ իրեն տալ ռուս պատուանշանի մը մեծ խաչն, և նոյն ժամանակ ապահովցուց զինք թէ Ուղղափառ Եկեղեցին միշտ նիւթապէս և բարոյապէս պիտի օգնէ Աֆրիկէի մէջ ունեցած իր երկու քոյրց, որք են Խպտի Եկեղեցին և Հաբէշ Եկեղեցին, որպէս զի կարենան հասնիլ իրենց կատարեալ զարգացման։ Յովհան Թագաւորը կարդացուց զայս Պատրիարքական նամակ առաջի իւր Արքունեաց և իր ներքին խորհրդականաց։ Նամակին մէկ պատճէնը ղրկուեցաւ Հաբէշաց Արքեպիսկոպոսին որ կը բնակի ի Կոնտար, որպէս զի համայն հաւատացելոց ծանուցանէ զայս ուրախութիւն լուր։ Հաբէշաց Թագաւորը ծանոյց միանգամայն թէ մտադիր է ի մօտոյ պատուիրակութիւն մը ղրկել յԱթէնք և Կ. Պոլիս, մատուցանել իւր յարգանք Յունաց Տիեզերական Պատրիարքին։ Պատուիրակութիւնք Կ. Պոլսէ պիտի երթայ Բեդրբուրգ, Զարին և Ս. Սինոդին հետ խորհրդակցելու։

Զրոյց կը պտըտի թէ Ռուսիա եւս իր կողմէ ոյժ կուտայ Հաբէշստանի այս բարեկամական տրամադրութեանց։ Ռուս պատուիրակութիւն մը կը սպասուի Հաբէշստան, որ Զարին կողմէ նամակ մը և ճոխ ընծաներ պիտի մատուցանէ Յովհան Թագաւորին։

Իտալական Ռօմէնօ լրագիրն այս մասին կը գրէ հետեւեալ հատուածը, զոր Ֆար տիւ Պոսֆոր եւս արտատպած է.

«Այս տեղեկութիւնք լիապէս կը հաստատեն ինչ որ արդէն ծանուցած էինք, թէ Ռուսիա բողոքած է Մասսուայի Եգիպտական-Հաբէշական նաւահանգստին (ի վերայ Կարմիր ծովու) իտալական զօրաց կողմէ գրաւման դէմ։ Ռուսիա որոշած է յոյժ մտերմական յարաբերութիւններ մտածել Հաբէշստանի հետ, նպաստաւոր առթիւ կարեւոր դիրք մը կորզելու համար Կարմիր ծովուն մէջ եւ Սուէզի ջրանցքին վերայ, պատրուակելով թէ այդ կողմեր իր շահեր նոյն են Անգլիոյ շահուց հետ։»

Ուրիշ լրագիրեր կը ծանուցանեն թէ Զարին ղրկած նամակն և ընծաներն արդէն հասած են Յովհան Թագաւորին, որ, ջերմապէս երախտագէտ, կը բաղձայ կրօնային յարաբերութիւններ հաստատել Ռուսիոյ Ս. Սինոդին հետ և քաղաքական յարաբերութիւններ՝ ռուս Կառավարութեան հետ։

Վերջին թղթաբերով առնուած Վիէննայի լրագիրք կը ծանուցանեն իրենց ընթերցողաց թէ կիրակնօրեայ հանգստեան օրէնքին Աւստրիոյ մէջ հրատարակման պատճառաւ, իրենց երկուշաբթի առաւօտեան թիւերն այսուհետեւ չպիտի հրատարակին, քանի որ կիրակի օր տպարանք բաց չեն։

Կ. Պոլսոյ մէջ, բնիկ և ֆրանսերէն լրագրաց, ինչպէս նաև Հօքէք Թուրք լրագրոյն տպարանք փակ են կիրակի օրեր. բայց այս իրողութիւն արգելք չէ երկուշաբթի առուր թերթերուն հրատարակման։

— Աւստրիոյ ելմտական Նախարար Պ. Քալլէյ Մօստար հասաւ յունիս 9ին, սիրալիր ընդունելութիւն գտաւ ժողովրդէն, և գոհ եղաւ գրաւեալ գաւառաց այժմեան վիճակէն։ Յունիս 13ին հանդիսապէս սկսաւ բանիլ երկաթուղին որ Դալմատիոյ Մէտքովիչ ծովեզերեայ քաղաքը կը միացնէ Հերսէքի մայրաքաղաքին, Մօստարի հետ։

— Ապրիլ 5ին, ի Քոլոմպօ (Մայրաքաղաք Սէյլան կղզւոյ, ի Հնդկաստան,) բարեկիրթ և ուսեալ անգլիացի օրիորդ մը, Պ. Մարի Ֆլին, հետեւեցաւ ուրիշ Անգլիացւոյ մը՝ Պ. Լէտպէդըրի օրինակին, և պաշտօնապէս և հանդիսապէս ընդունեց Պուտտայական կրօնը։ Քրմապետն հրապարակաւ հարցուց Օրիորդին թէ ինչու համար կ'ընդունէր զՊուտտայականութիւն։ Օրիորդը պատասխանեց թէ աշխարհի բոլոր կրօնային դրութիւն-

---

—= 73 =—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՈՎԿԷԱՆԻ ԶԱՅՐՈՅԹ

Արդարեւ շատ վախնալու վիճակ էր։ Տընքըն իր ճամբէն դուրս ընկած, դէպ յԱւստրալիական ծովեզրները կը դիմէր այնպիսի արագութեամբ մը, զոր ոչինչ կրնար արգելուլ։ Ճօն Մանկլս կ'զգար նաեւ բնազդմամբ թէ կայծակէ հոսանք մը կը քաշէր կը տանէր զայն։ Ամեն վայրկեան կը վախնար որ Տընքըն ժայռի մը զարնուելով կը ջախջախէր։ Կը հաշուէր որ այն բուռն հովին զօրութեամբ ծովեզրը տասն-երկու մղոնէն աւելի հեռի չէր կրնար լինիլ։ Արդ, ցամաքը նաւաբեկութիւն է, նաւու մը կորուստն է։ Ուստի հարիւրապատիկ լաւագոյն էր անհուն Ովկէանն, որոյ կատաղութեանց դէմ նաւ մը կրնայ ինքզինք պաշտպանել, տեղի տալով իսկ։ Բայց երբոր մըրրիկը զայն ցամաքին մօտերը ձգէ, կորսուած է։

Ճօն Մանկլս գնաց գտաւ զԼորտ Կլէնարվան, և առանձնակի խօսակցեցաւ անոր հետ. իրաց վիճակն հասկցուց նմա, առանց ծանրութիւնը թեթեւցնելու. ամեն բանի պատրաստ գտնուող նաւազի մը պաղարիւնութեամբ նկատեց զայն, և վերջացուց ըսելով թէ գուցէ պիտի հարկադրէր ցամաքը ձգել զՏընքըն։

—Մեքենաներն ազատելու համար, Միլորտ, եթէ հնար է։

—Ըրէք, Ճօ՛ն, պատասխանեց Կլէնարվան։

—Եւ տիկին Էլէնա՞, օրիորդ Կրա՞նթ։

—Վերջին վայրկենին կ'իմացնեմ անոնց, երբոր նաւարկութեան ամեն յոյս կորնչի։ Դուք կ'ազդարարէք ինծ։

—Կ'ազդարարեմ, Միլորտ։

Կլէնարվան ուղեւորուհեաց քով վերադարձաւ, որք, առանց վտանգին ծանրութիւնը գիտնալու, կ'զգային թէ մօտալուտ էր. բայց մեծ քաջասրտութիւն ցոյց կուտային, դոնէ իրենց ընկերներուն չափ։ Բականէլ յոյժ անպատեհ խորհրդածութիւններ կ'ընէր մթնոլորտային հոսանաց ընթացքին վրայ, Ռոպէրթն իր դէմն առած, որ մտիկ կ'ընէր, իմաստալից բաղդատութիւններ կ'ընէր Տօրնատներուն, Կիկլոններուն և ուղղագիծ փոթորիկներուն միջեւ։ Իսկ հազարապետը ճակատագրական աղանդաւորի մը պէս վախճանին կ'սպասէր։

Ժամը տասն-մէկին միջօցները փոթորիկը քիչ մը մեղմանալու երեւոյթ ունեցաւ. գիճին մառախուղները փարատեցան, և արագ լուսափայլութեան մը միջոցին Ճօն կրցաւ տեսնել ցած երկիր մը, որ՝ հովին տակ՝ վեց մղոն հեռաւորութիւն ունէր իրմէ, և շոգենաւը դէպի հոն կը դիմէր սրարշաւ։ Անհեթեթ կոհակներ, յիսուն ոտնաչափէն աւելի բարձրութեան կ'ամբառնային։ Ճօն հասկցաւ որ այդ կոհակներ՝ այդչափ բարձրութեան ցատկելու համար՝ ամուր յենակէտ մը կը գտնէին։

—Աւազի խութեր կան ասա, ըսաւ Աւսթին։

—Իմ ալ կարծիքս է, պատասխանեց երկրորդն։

—Աստուծոյ ձեռքին մէջն ենք, ըսաւ Ճօն։ Եթէ անցանելի ճանապարհ մը չընծայէ կամ ինքնին չառաջնորդէ մեզ, ազատում չունինք։

—Մակընթացութիւնը բարձր է այս միջոցիս, նաւապե՛տ, թերեւս կրնանք անցնիլ զայս խութեր։

—Բայց սա ալիքներուն կատաղութեանը նայէ, Աւսթի՛ն։ Ո՞ր նաւ կրնայ դիմանալ ասոնց։ Աղաչենք զԱստուած որ օգնէ մեզ, բարեկա՛մ։

Սակայն Տընքըն, իր եռանկիւնի փոքր առագաստին շնորհիւ, դէպի ծովեզրը կը դիմէր սարսափելի արագութեամբ։ Շատ չանցաւ երկու մղոն միայն մնաց սեւցեալ ցամաքին. գոլորշիները շարունակ կը ծածկէին ցամաքը։ Սակայն Ճօն փրփրադէզ ծովեզրէն անդին աւելի հանդարտ աւազան մը նշմարել կարծեց։ Անդ Տընքըն կրնար յարաբերական ապահովութիւն մը գտնել։ Բայց ի՞նչպէս անցնելու էր։

Ճօն ուղեւորները նաւուն տախտակամածին վրայ հանեց։ Չէր ուզեր որ, նաւաբեկութեան վայրկեանն եկած ժամանակ դռնակին մէջ փակուած մնային։ Կլէնարվան և ընկերք ծովուն զարհուրելի կատաղութեանը նայեցան։ Մարի Կրանթ այլագունեցաւ։

—Ճօ՛ն, ըսաւ կամացուկ մը Կլէնարվան երիտասարդ նաւապետին. ես կինս ազատելու կամ անոր հետ ի միասին մեռնելու փորձ պիտի ընեմ. դու ալ օրիորդ Կրանթն ստանձնէ։

—Այո՛, Միլորտ, պատասխանեց Ճօն Մանկլս, Լորտին ձեռքն իր թամուկ աչաց տանելով։

Տընքըն քանի մը հարիւր գրկաչափ միայն հեռի էր խութերէն։ Ծովը նոյն միջոցին բարձրացած լինելով, անշուշտ բաւական ջուր պիտի թողուր նաւուն ողնափայտին տակ, որպէսզի կարենար անցնիլ այն վըտանգաւոր ծանծաղուտէն։ Բայց յայնժամ, լեռնաբերձ կոհակները զայն վերցնելով և ապա թող տալով, անշուշտ պիտի խորէին։ Հնար մը կա՞ր այդ կոհակաց շարժումները մեղմացնելու, անոնց յոյժ մասնիկներուն սահումը դիւրացնելու. մէկ բանիւ, այդ ամբոխեալ ծովը հանդարտելու։

Ճօն Մանկլս վերջին խորհուրդ մը յղացաւ։

—Իւղ, գոչեց, տղա՛յք, իւղ թափեցէք, իւղ թափեցէք։

Այս հրաման շուտով հասկցուեցաւ նաւաստիներէն։ Միջոց մ'է այս որ կը յաջողի երբեմն. ալեաց կատաղութիւնը կրնայ հանդարտիլ իւղ թափելով անոնց վրայ. փայտի իւղը ջուրին երեսը մնալով, լուծեալ ալիքներուն ընդհարումը կը թուլցնէ։ Արդիւնքն անմիջական է, բայց շուտ կ'անցնի։ Երբոր նաւ մ'այդ արուեստական ծովն անցնի, ալեաց մոլեգնութիւնը կը կրկնապատկի, և վա՜յ ետեւէն գնացող նաւուն(*)։

Փոկի իւղ պարունակող տակառներն առաջակողման բարձրաւանդակին վրայ հանուեցան։ Նաւաստիք, որոց ուժը կը հարիւրապատկէր վտանգին առջեւ, տապարի հարուածներով ծակեցին զանոնք և երկու կողման կտաւէ պատնէշներէն վար կախեցին։

—Կեցի՛ք, գոչեց Ճօն Մանկլս՝ պատեհ վայրկեանը դիտելով։

Քսան երկվայրկենի մէջ շոգենաւն հասաւ անցքին բերանը, զոր մռնչող կոհակ մը պատուարի պէս կը փակէր։ Ժամանակն էր։

—Օ՛ն, առ Աստո՛ւած, գոչեց երիտասարդ նաւապետը։

Տակառները վար շրջեցան, և իւղի կոհակներ թափեցան անոնց կողերէն։ Վայրկենի մը մէջ իւղային ծածկոյթն հարթեց ծովուն փրփրալից մակերեւոյթը։ Տընքըն սլացաւ հանդարտեալ ջուրերուն վրայէն, և շատ չանցած՝ ինքզինք խաղաղ աւազանի մը մէջ գտաւ, ահաւոր խութերէն անդին, մինչդեռ Ովկէան, իր արգելքներէն ազատելով, կ'ոստնուր իր ետին աննկարագրելի կատաղութեամբ։

ԳԼՈՒԽ Զ.

ՊԵՐՆՈՒՅԵԻ ՀՐՈՒԱՆԴԱՆ

Ճօն Մանկլսի առաջին փոյթն եղաւ իւր նաւն երկու խարսխի վրայ հեծցնել ամրապէս, և հինգ գրկաչափ խորութեամբ երկաթ նետեց։ Յատակը լաւ էր, կարծր խիճ, որ հաստատուն նիստ կուտայ խարիսխին։ Ուստի ոչ քշուելու, ոչ ալ ծանծաղի վրայ երթալ խրելու երկիւղ կար։ Տընքըն, այնչափ վտանգաւոր ժամեր անցունելէ զկնի, տեսակ մը ծովախորշի մէջ կը գտնուէր, որ բարձր ու բոլորշի սարով մը պատըսպարուած էր արձակ ծովուն հովերէն։

Լորտ Կլէնարվան երիտասարդ նաւապետին ձեռքը կը սեղմէր ըսելով.

—Շնորհակալ եմ, Ճօ՛ն։

Եւ Ճօն ինքզինք առատապէս փոխարինեալ զգաց այս երկու բառով։ Կլէնարվան իրեն պահեց իր անձկութեանց գաղտնիքն։ Ո՛չ տիկին Էլէնա, ո՛չ Մարի Կրանթ, ո՛չ Ռոպէրթ չկասկածեցին այն վտանգներուն ծանրութիւնն, յորոց մազապուրծ եղած էին։

Կարեւոր կէտ մը կը մնար պարզել։ Այս ահեղ փոթորիկ ծովեզրին ո՞ր կողմը նետած էր զՏընքըն։ Ո՞ւստի պիտի առնուր իր սովորական զուգահեռականը։ Պէրնույեի հրուանդանն ո՞րչափ հեռի կը մնար արեւմտեան հարաւային կողմն։ Ասոնք եղան Ճօն Մանկլսի ուղղեալ առաջին հարցումները։ Երիտասարդ նաւապետն իսկոյն կատարեց իր քննութիւններն, և շոգենաւին քարտէսին վրայ նշանակեց։

(Շարունակելի)

(*) Նաւուղղական օրէնքները կ'արգիլեն նաւապետաց գործածել զայս յուսահատական միջոց երբոր ուրիշ նաւ մը կ'երթայ իրենց ետեւէն, և նոյն անցքին մէջ կը մտնէ։

Ներբ քննելէ յետոյ, Պոլտաւայական իմաստասիրութիւնն իւր բանավարութեան և ողջմտութեան աւելի համաձայն կը գտնէ։ Ուրիշ կանոնական հարցումներու ևս գոհացուցիչ պատասխան տուաւ։ Բրիտանեան յայնժամ կարդաց «Հինգ Պատուիրաններն», որոց Օրիորդը խոստացաւ հնազանդիլ։ Արարողութիւնը վերջացաւ [illegible] չարականով, զոր միաբերան երգեցին բոլոր ներկայ քուրմերը։

Պէտք է գիտնալ թէ կան եւրոպացի գիտնականներ, որք Հնդկաստանի մէջ կռապաշտական աւանդներու յարած են, մի միայն աւելի մօտէն քննելու համար դաւանք և ներքին գաղտնեաց թափանցելու համար, և իրենց այս իմաստասիրական ու բանասիրական նպատակին հասնելէ յետոյ, վերադարձած են յԵւրոպա, նորանոր և թանկագին ծանօթութիւններ պարգեւելով քրիստոնեայ և գիտնական աշխարհին առջեւ։ Չի ծանուցուիր սակայն թէ Օր. Ֆլինի վերջնական նպատակն ինչ է։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վանէն մինչեւ Կ. Պոլիս Խրիմեան Հայրիկին ուղեկցած են հինգ անձինք, որք են Սահակ վարդապետ Այվազեան, Կ. Պոլսեցի, Այգավարդ էֆէնտի Ասլանեան, դաստիարակ, Իզմիրցի, որ այս օրերս կը վերադառնայ յԻզմիր, Վարագայ սաներէն աշակերտ մը, Հայրիկի գործակատարն և Թուրք Դավասը զորս միշտ ունէր իւր ծառայութեան մէջ։

Ասոնք շատ հանգիստ ճանբորդած են Սելամէթ շոգենաւով, որ բարեբախտաբար բնաւ փոթորիկ չէ կրած, և նախ Սինոպի և ապա Երէյլիի առջեւ ժամերով կանգ առնելէ յետոյ, ուղղակի Կ. Պոլիս եկած է։

Տրապիզոնէ մինչեւ Կ. Պոլիս ուղեւորութեան ծախքն հայթայթած են Տրապիզոնի ազգայինք։

Ազգ. Ժողովոյ Նախաքննիչ Դիւանները հրաւիրեալ են առաջիկայ հինգշաբթի առաւօտ ժամ 3ին ի Մատենադարան Ղալաթիոյ, ընտրելու համար իրենց Ատենապետներն, որպէս զի Ազգ. Ժողովոյ երրորդ նիստէն յառաջ՝ որ տեղի պիտի ունենայ ամսոյս 14ին, կարելի լինի Ատենապետաց Դիւանը գումարել, Ս. Պատրիարք Հօր մատուցանելի Ուղերձին և կազմուելի նոր Քաղաքական Ժողովոյն ընտրելեաց սրբագրելի ցանկի պատրաստութեան համար։

Կարնեցի Տ. Մելքիսեդեկ քահանայն որ երկու տարիէ ի վեր հոգեւոր պաշտօնով Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ կը գտնուէր և վերջերս կը տառապէր կուրծքի հիւանդութենէ, վախճանեցաւ այս առաւօտ։

Օծման և թաղման հանդէսը պիտի կատարուի վաղը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Վսեմ. Օննիկ պէյ Մըսըրը՝ հաշուակալութեան Դիւանի անդամ անուանեցաւ։

Երրորդ կարգի պաշտօնատարութեան (Սալիսէի) քաղաքային աստիճանով Կեդրոնական Երկրագործական Քննիչ անուանեցաւ Հայկազն էֆէնտի Պէկեան՝ որ Ֆրանսայի Երկրագործական Ճեմարանէն ելած է վկայականաւ։

Ռամազանի առաջին գիշերը բոլոր Նախարարք, իսկ երկրորդ գիշերն Իւլէմայք պատիւ ունեցան Եըլտըզի պալատան մէջ իֆթար ընելու։

Թէհրանի աւստրիական դեսպան Պ. Բօժէք որ շաբաթէ մ'ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի, երէկ Բ. Դուռն երթալով հրաժեշտ առաւ Մեծ-Եպարքոս Սայիտ փաշայէն և արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշայէն։

Աւստրիական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Բալլ կ'ընկերանար Պ. Բօժէքի։

Նոյնպէս դեսպանատանց բոլոր թարգմանները Բ. Դուռն երթալով երէկ, տեսակցեցան Ասիմ փաշայի և խորհրդական Ֆախրի պէյի հետ։

Պաշտօնական ազդ մը կը հերքէ Ստամպուլի այն լուրը թէ Պէնկազիի այժմեան կուսակալ Մուսա Քեազիմ փաշա պաշտօնանկ լինելով, իւր նախորդն՝ Հաճի Րէշիտ փաշա կոչուեր է վերստին յայդ պաշտօն։

Յունական Պելոպոննէսոս լրագիրը կ'իմանայ թէ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և օսմանեան արտաքին գործոց նախարարութեան խնդրանօք, հելլենական կառավարութիւնն Աթէնք կոչեր է Կրէտէի յոյն հիւպատոս Պ. Տրաքօբուլոն։

Կ'ըսուի թէ խորհուրդ կայ անուղղակի Տրոց վարչութեան մէջ վերահաստատել՝ մաքսային հսկողութեան վերատեսչի պաշտօնն որ ջնջուած էր ժամանակէ մ'ի վեր։

Արաբերէնն, ինչպէս յայտնի է, դժուարագոյն լեզուաց մին է, այլ միանգամայն ճոխ և գեղեցիկ լեզու մը։ Բազմ տարուան յարատեւ աշխատութիւն մը, չ'ըսենք աւելի, հազիւ կը բաւէ զայն կատարելապէս հասկնալու, խօսելու և գրելու համար։ Դիւրին է ուրեմն հետեւցնել թէ քիչեր կան որք արաբերէն ուսանելու քաջութիւնը կ'ունենան և ասոնցմէ ոմանք ալ շուտով կը վհատին։ Հարկ է ուրեմն ուսուցման պարզ եղանակ մը գտնել և դժուարութիւններն հարթել։ Կայ մէկն որ աշխատած է այս նպատակաւ և յաջողած է արաբերէն լեզուն հինգ տարուան մէջ ուսուցանելու եղանակը գտնել։ Այս մարդն է Իպրահիմ էֆէնտի՝ պետական նախկին պաշտօնեայ և երկու տարիէ ի վեր հիմնադիր և տնօրէն արաբերէն լեզուի վարժարանին որ ի Պոլիս, Աք-Սէրայ, Խորխոր-Ջէշմէսի թաղն։ Վարժարանին շէնքը կը պատկանի Մաքսատան տնօրէն Էտիպ էֆէնտիի որ ձրիաբար Իպրահիմ էֆէնտիի տրամադրութեան ներքեւ դրած էր զայն։ Կ'իմանանք այժմ որ Վեհ. Սուլթանն ուզելով նոր ապացոյց մը տալ հանրային կրթութեան ծաւալման մասին իւր տածած խնամոց և քաջալերել Իպրահիմ էֆէնտիի ջանքերն, յիշեալ տունը գնելով անոր նուիրած է։

Վարժարանն այժմ ունի 400–450 աշակերտներ։ Անցեալ շաբթու քննութիւնք կատարուեցան ի ներկայութեան Պոլսոյ ամենէն հմուտ Իւլէմայից որք գոհ մնացին։ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն ևս հետեւելով Վեհ. Սուլթանի օրինակին, մեծ հոգածութիւն ցոյց կուտայ այդ հաստատութեան յառաջդիմութեան նկատմամբ և կը քաջալերէ նորա հիմնադիրն։

Պապական նուիրակ Տ. Ռօթէլլի՝ որ հովուական պտոյտ մ'ընելու գնացած է յԱրշիպեղագոս, շաբաթ առաւօտ Իզմիր հասեր և երկուշաբթի օրն Հռոդոս անցեր է, ընկերակցութեամբ իւր քարտուղարին և վարդապետի մը։ Տ. Ռօթէլլի Կ. Պոլիս պիտի վերադառնայ երկու երեք շաբաթէն։

Ֆար կ'ըսէ թէ Պ. Օպուանօ պիտի ընդունի Րէժիի ընդհանուր տնօրէնի պաշտօնն. միայն, առաջարկած է որ եթէ այդ Ընկերութիւնը լուծուի, վերստին իրեն յանձնուի Օսմ. Կայս. Պանքայի քննչութեան պաշտօնը զոր կը վարէր յառաջագոյն։ Պ. Օպուանօ այս մի և նոյն պայմանը դրած էր նաև Վեց Անուղղակի Տրոց վերատեսչութիւնն ստանձնած պահուն։ Եւ որովհետեւ այս պայմանի ընդունելութիւնը կախում ունի Օսմ. Պանքային Փարիզի և Լոնտոնի Մասնախումբերէն, Պ. Օպուանօ Փարիզ գնաց վերջերս։

Թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական ազդ մը կը ծանուցանէ թէ այսուհետեւ բոլորովին արգիլուած է հանրային մատենադարաններէն գիրք դուրս հանել, առնողն ընկալագիր տայ թէ ոչ. հակառակ պարագային մէջ, օրինազանցները պիտի պատժուին պատժական օրինաց այն տրամադրութեանց համեմատ, որք դրուած են՝ առանց իրաւասութեան ունենալու պաշտօնական թուղթեր առնողներու համար։ Իսկ եթէ գիրք մը կորսուի և չ'վերադարձուի, առնողն իբր գող պիտի նկատուի եւ ըստ այնմ պիտի պատժուի։

Կայսերական Բ. բանակի ԺԹ. փաշտի քարտուղարներէն Միւհիէտտին էֆէնտի այս օրերս ֆրանսերէնէ ի թուրքերէն թարգմանած է եւրոպական տէրութեանց համազգային իրաւանց պատերազմականի վերաբերեալ մասն, զոր պարտին գիտնալ օսմանեան բոլոր զինուորականք։ Այդ գիրքը Վեհ. Սուլթանի մատուցանելու համար ղրկուած է այժմ Սպարապետ Օսման փաշային։

Անգլերէն [illegible] առնլով հրատարակած էինք, ինչպէս նաև ուրիշ բոլոր լրագիրք, թէ Րէժիի ընկերութիւնը 10,000 ոսկիոյ գնած է Րէուֆ փաշայի ապարանքն որ ի Պոլիս։ Հաքիքաթ կ'իմանայ այժմ թէ այդ ապարանքն ո՛չ թէ Րէժիի ընկերութեան այլ կայս. կառավարութեան կողմէ գնուած է պաշտօնատուն լինելու համար։

Երէյլիի հանքաց տնօրէն Գնդապետ Հասան պէյ, որ առկէ առաջ ինչ ինչ նշաններէ գուշակած լինելով թէ հանքածուխի ճոխ և նոր քանահոր ([illegible]) մը երեւան պիտի ելնէր այդ կողմերն, եղելութիւնը ծովային նախարարութեան հաղորդած և թոյլտւութիւն ստացած էր փորել տալ այն տեղն ուր կը կարծէր գտնել այդ քանահորն Հասան պէյ այժմ կը հեռագրէ յիշեալ նախարարութեան թէ հինգ թիզ ևս փորել տալէ յետոյ, հանքի աչագին խաւ մը երեւան պիտի ելնէ որով հանքը ճոխ քանահոր մը պիտի ունենայ։

Արեւելեան Ռումելիի երկրագործական տեսչութիւնը Փիլիպէի լրագրաց մէջ ազդ մը հրատարակելով կը ծանուցանէ թէ որթաճճին (ֆիլօքսէրա) տարածուած է Հռոդոփ լերան ստորոտ՝ Ստանիմաքա գաւառակի այգիներուն մէջ։

Յատուկ յանձնախումբ մը ղրկուած է այն կողմերն, աւերիչ ճճիին գոյութիւնն ստուգելու և հարկ եղած միջոցները տնօրինելու համար։

Անտառաց և հանքաց վարչութեան հաշուեքննիչ սենեկի առաջին քարտուղար Խալիլ էֆէնտի, որ ժամանակէ մ'ի վեր հիւանդ էր, մեռաւ։

Թէհրանէն կը գրեն թէ Կ. Պոլսոյ պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին Խան, որ իւր Վեհապետին կողմէ մասնաւոր պաշտօնով Պէրլին պիտի ղրկուի ամսոյս 8ին պիտի մեկնի Թէհրանէն, ուր կը գտնուի այժմ։

Պոմպէյի Օսմ. հիւպատոս Համիտ պէյ որ արձակուրդով մեկնած է իւր պաշտօնատեղիէն, այժմ Պէյրութ կը գտնուի և ի մօտոյ մայրաքաղաքս պիտի գայ։

Աթէնքի թերթերը կ'ըսեն թէ Լոնտոնի, Վիէննայի և Հռոմի դահլիճք յոյժ նպաստաւոր կերպիւ ուժ կուտան հելլենական կառավարութեան որ հատուցում կը պահանջէ այն անարգանաց համար որ Ս. Գէորգայ տօնի օրը Փիլիպէի մէջ եղածէ հելլենական դրօշին դէմ։ Բ. Դուռն, ըստ յիշեալ լրագրաց, տրամադիր է եղեր գոհացում տալ հելլենական կառավարութեան, սակայն հետամուտ է մանրամասնօրէն քննել այդ միջադէպի պարագայներն, հատուցման եղանակը լաւ ճշդելու համար։

Փիլիպէի իտալական հիւպատոս Ջէրպօնի ասպետ մայրաքաղաքս եկած է, ուստից պիտի երթայ Հռոմ և անտի իւր նոր պաշտօնատեղին, ի Մասսուա։

Ֆրանսական դեսպանատան օգնական-քարտուղար հայազգի Պ. Սիրունեան՝ Տէրքոսի ջրի ընկերութեան թարգմանի պաշտօնի կոչուած է։

Թարիք կը պատմէ թէ անգլիական վաճառաբարձ նաւ մը, որ Միջերկրականէն կուգար երէկ, Դարդանէլի առջեւ խարսխեալ կայսերական պահակ շոգենաւին զարնուելով բաւական վնասներ է անոր, ինչպէս նաև ուրիշ երկկայմ շոգենաւու մը, որ բեռնաւորուած լինելով Ֆընտըգլըի առջեւ մնացուէր ի հոն՝ հազիւ թէ բեռան կէսը դուրս հանուած էր՝ ծովասոյզ եղեր է։ Անգլիական նաւն հսկողութեան ներքեւ է։

[illegible] կ'իմանայ թէ հանրօգուտ շինութեանց քննիչ Սըրրի փաշա պաշտօնանկ եղեր է Ադրիանուպոլսոյ գաւառին հանրօգուտ շինութեանց տնօրէն Ֆասօ էֆէնտիին. կ'ըսուի թէ յիշեալ պաշտօնատարն 80,000 ղրուշի բաց մը ունի իւր հաշուոց մէջ։

Պարթենէն կը գրեն թէ Աճմէտ անուն անձ մը տեղւոյն նախորդ Նայիպին տունը կոխելով ուզեր է սպաննել զայն, բայց անմիջապէս ձերբակալուեր է առանց իւր դիտաւորութիւնն ի գործ դնել կարենալու։

Նախորդ թուով մը պատմեցինք թէ պուլղար հրոսախումբ մը որ կը ջանար օսմանեան հողը մտնել Սկլիվնիքօյի մօտ, կայսերական զօրքերէն հալածուեցաւ բուռն ճակատամարտէ մը յետոյ յորում հրոսախմբին պետը կեանքը կորոյս։ Տեղական յոյն թերթ մը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը պատմէ այս դէպքին վրայ։

Պուլղար հրոսախումբը կը բաղկանար հարիւրի չափ ապստամբ աւազակներէ։ Օսմ. զօրաց հետ ճակատամարտը տեղի ունեցաւ յուլիս 9ին, Սկլիվնիքօյի մօտ։ Հրոսախմբի պետի գլխակն անցեալ չորեքշաբթի շոգեկառքով պիտի փոխադրուէր ի Սելանիկ։ Այս մարդուն գրպաններէն գտնուած թուղթերն յոյժ վտանգաւոր են Սելանիկի քանի մը անձանց համար։ Այս կասկածելի թուղթերը գտնուելէ վերջը տեղական ոստիկանութիւնն անմիջապէս պաշարեց Միճէֆ անուն պուլղար վաճառականի մը տունն ու վաճառատունը։

Երեքշաբթի գիշեր, Սելանիկի ոստիկանապետը, կառավարիչը, զինուորական հրամանատարն և մինչեւ իսկ կուսակալն հետզհետէ այդ Միճէֆի վաճառատունը գնացին ուր մանրակրկիտ խուզարկութիւններ կատարեցին և մեկնելէ առաջ կնքոյ ներքեւ առին բոլոր թուղթերն ու տետրակներն և վաճառատան դուռը պահպան կեցուցին ոստիկանութեան հազարապետը խումբ մը զօրականօք։

Յաջորդ առաւօտուն ռուսական հիւպատոսարանի թարգմանը քավասներով եկաւ Միճէֆի վաճառատունը մտաւ, և ոստիկանք հեռացան իրողութիւնը տեղեկագրելէ յետոյ։

Աւասիկ քանի մը ծանօթութիւններ Միճէֆի վրայօք։

Այս մարդը քանի մը տարի առաջ Քէօբրիւլիւի մէջ խանութպան մ'էր։ Այն օրէն երբ Սելանիկ հաստատուեցաւ, իւր վաճառատունը Պուլղարաց գումարմանց կեդրոն եղաւ։ Քիչ վերջը Միճէֆ տուն մը գնեց և իւր առեւտրական գործողութիւններն այն աստիճան ընդարձակեց որ ընդհանուրին զարմանքը գրաւեց թէ ինչ աղբիւրէ կը բղխէին իւր մեծամեծ շահերը։ Մասնաւորաբար իմացուեցաւ թէ Միճէֆ գանձապետութիւն կ'ընէր Սելանիկի Պուլղարաց ղրկուած դրամական օժանդակութեանց և թէ իբր այն՝ 5000 օսմ. ոսկի ստացած էր Ս. Կիւրեղի և Ս. Մեթոդիոսի տարեդարձը շքով տօնել տալու համար։

Այս ուրբաթ օր, Տէկէ-Աղաճի մէջ յանկարծ սոսկալի փոթորիկ մը պատահեցաւ և անձրեւին հետ սկսաւ կարկտին մեծութեամբ կարկուտ տեղալ, բայց շատ չտեւեց։ Քիչ վերջը թաթառ իջնելով, մէկ մղոն հեռաւորութիւն տեղ տարաւ նետեց երկաթուղւոյ գծին մօտ գտնուող փայտի մթերանոց մը որ կառախումբի մը վրայ իյնալով, երեք կառք խորտակեց։ Քաղաքին մէջ ալ քանի մը տուներ բաւական վնասուեցան։

Մէհէմմէտ Ալի փաշա խանի դրան մէջ հօշակապութիւն ընող Յոյն մը այս առաւօտ աշխատած միջոցին կաթուածահար մեռաւ։

Կղզիներու ոստիկանապետ Հիւսէյին Տայիմ պէյ քանի մ'օր առաջ ձերբակալեց բնիկ Կէմլիքցի մարդ մը որ անցեալ տարի իւր եղբայրն սպաննելով, Կ. Պոլիս փախած էր։ Հիւսէյին պէյ ըստ սովորութեան իւր գիշերային պտոյտն ըրած ժամանակ, խօսակցութիւն մը լսեց և «սպանութիւն» բառն ականջին զարկաւ. մօտեցաւ և ծածկաբար մտիկ ընելով իմացաւ ամեն բան, թէ յիշեալ մարդասպան՝ Մանօլի անուն, կղզին կը գտնուէր Նորկի անունով. ոստիկանապետն ինքզինքը ճանչցնելով եկաւ խօսակցեցաւ և աւելի կատարեալ տեղեկութիւններ առաւ թէ ո՛ւր կը գտնուէր Մանօլի։ Հիւսէյին պէյ անմիջապէս անոր բնակարանը գնաց, սպասեց և երբ առաւօտեան ժամն 3ին ներս մտաւ Մանօլի, ձերբակալեց զայն և բանտ ղրկեց։

[illegible] լրագիրը կը պատմէ թէ մայիս 30ի գիշերն երեսունի չափ զինեալ չարագործք Միխալըճի մօտ, Բանայիի գիւղի մէջ Զէյբէկ Իպրահիմ անուն մարդուն տունը մտնելով, տանուտէրը սպաններ, բոլոր ինչքը թալեր եւ երկու կիներ վիրաւորեր են. չարագործք առանց ալ հետամտուելով, գիւղէն Մէհմէտ անուն մարդ մը գերի տարեր են հետերնին։

Տեղական ոստիկանութիւնն յաջողեր է ձերբակալել չարագործներէն մին, Էլիա անուն. միւսներն ալ կը փնտռուին. Մէհմէտ ազատուած է։

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

Ամեն մարդ կը ծխէ՛ այսօր։

Ծխախոտի գործածութեան դէմ ընկերութեանց ջանքերն ապարդիւն պիտի մնան. ծխողաց թիւն երթալով պիտի աւելնայ։ Առանց նետուելու այն ծայրահեղ կարծեաց մէջ թէ ծխելը չափազանց վնասակար ունակութիւն մ'է, պէտք է խոստովանիլ թէ ծխախոտը բոլորովին անվնաս չէ։ Սիկարէթի գործածութիւնն յաճախ ծանր խանգարումներ յառաջ կը բերէ բերնին և ստամոքսին մէջ։ Այդ պարագային, բժիշկը կը պատուիրէ. Դադրեցուցէք սիկարէթը, կամ խմեցէք։ Այլ ունակութիւնը այնքան արմատացած է, այնքան դժուարութիւն կը պատճառէ, և՛ այսպէս ըսելու համար՝ այնքան անհրաժեշտ է, որ աշխարհիս ամեն բժշկական հանճարաց վճիռներն, որքան ալ պերճագիծ լինին, չեն կարող դադրեցնել զայն։

Սակայն դեղթափը գտնուած է։

[illegible] համեղ շաքարահատ մէջ, [illegible], [illegible], [illegible], և որ սա անհուն առաւելութիւնն ունի որ թոյլ կուտայ ծխողաց՝ գոհացնել իրենց փափաքն առանց ծխախոտի ազդեցութենէն վախնալու։

Քիչ կը ծխէք, կերէք քանի մը [illegible] շաքարահատեր։

Շատ կը ծխէք, շատ կերէք։

[illegible] միանգամայն բերնին կուտայ բոյր մը որ կը ծածկէ ծխախոտին պատճառած գէշ հոտը, ուսկից ծխողներն այնքան կը վախնան։

Ընդհանուր [illegible] է ի Դեղագործական Մթերանոցն, Ղալաթիա Մեծ փողոց, Թիւ 35։

ԼՈՆՏՈՆ ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ
ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պ. Բաուէթ, գործակալ այդ ընկերութեան, հրաժարած լինելով, կը խնդրուի մուրհակաց (պօլիճէ) տէրերէն որ դիմեն Պ. Էդուար Լա Ֆոնթէնի, որ գործակալութեան գործերը կարգադրելու պաշտօն ստանձնած է։

Ժ. Պ. ՄՈՅՖԱ
6—10 Դեր-Տնօրէն

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Այս առտու

ԼՈՐՏ ՍԱԼԻՍՊՐԻ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԿԸ ԲԱԽԻ

Լոնտոն, 16 յունիս.

Պահպանողական կուսակցութեան մէջ տիրող բաժանմանց պատճառաւ, պահպանողական նոր Նախարարութիւն մը կազմելու համար Լորտ Սալիսպրիի ըրած ջանքերուն յաջողումը տարակուսական է առ այժմ։

Այս պարագայից մէջ, Տէյլի Նիւզ կարծիք կը յայտնէ թէ Պ. Կլատսթոնի Նախարարութեան մէջ պատերազմական գործոց Նախարար Լորտ Հարթինկթըն ի վերջոյ պիտի հրաւիրուի վերակազմել ազատական Նախարարութիւն մը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 5 Յունիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտոնայի վրայ			(պանքայի)	111
3	»	»	(վճռականի)	110 5/8
3	» Բարիզի	»	(պանքայի)	22 77 1/2
	»	»	(վճռականի)	22 85

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Փօնսօլիտէ

		Դաշնական
Երէկ երեկոյ գոց.	(Միութ. D. Սէրի	18 30
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	18 29
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուելու	»	18 30
Բարձրագոյն գին	»	18 30
Նուազագոյն	»	18 29
Կէս օրին	»	18 30
Փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա. Սէրի Գ. Կ. Ա. Թ.	33 20
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ. » Գ. Կ. »	19 5
» 1865) » 1869) » 1873)	Գ. » Գ. Կ. Ա.	18 28

Ինիֆիէ Եգիպտական

Երէկ երեկուն գոցուեցաւ	71 35
Այս առտու բացուեցաւ Գ. Կ.	72
Կէս օրին	72

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Գ. Կ. Անգլ. Լ.	3 20
Քրէտի Ժէնէրալ	» » Օսմ. »	7 6
Պանք տը Գօնս	» » » »	4 30
Սօս. Ճանէ է Վալէօր	» » » »	3 30
Թրամուէյ	» » » »	285
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	43 25
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	390
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	60

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
0 ֆրանքնոց	»	87 27
Անգլիական ոսկի	»	110 18
Ռոս իմբէրիալ	»	90 11
Բրիմիկ	»	51 15
Ռուպլի թղթադրամ	»	8 88
» արծաթ	»	89 30
Իւօրիկ	»	9
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108
Վեցնոց	»	103
Հինգնոց	»	102 35
Պէթալիք	»	98 30
Պղինձ	»	—
Ղրշ. թղթադրամ	»	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 16 Յունիս, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. Քօնսօլիտէ				99 9/16
Օսմ.	»	Սէրի Դ.	բացուեցաւ	17
»	»	»	գոցուեցաւ	17 1/32
»	»	»	Ա.	33 1/4
»	»	»	Բ.	19 1/8
»	»	»	Գ.	17 1/8
Օթօման 1871				67 1/2
Փոխառութիւն 1877				80 1/4
Պանք Օթօման				12 3/8
Ռուսական փոխառ. 1873				92 3/4
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէ)				64 7/8
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)				86 3/8
Տայրա Սանիէ				62 1/4
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)				84 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4%				—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ				25 362

Վիէննա, 16 Յունիս, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124 60
Օսմանեան երկաթուղի	21

Բարիզ, 16 Յունիս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %				110 32 1/2
»	» 3 %			81 72 1/2
Օսմանեան Քօնսօլիտէ	Սէրի Դ.		բացուեցաւ	17 15
»	»	»	գոցուեցաւ	17 17 1/2
»	»	Սէրի Բ.		18 70
»	»	Գ.		17
Օսմանեան երկաթուղի				43 12 1/2
» Րէժիի բաժնեթուղթք				—460
Պանք Օթօման				562 50
Գրէտի Լիոնէ				537 50
» Ֆօնսիէ				1360 25
Բաժնետոմս Լիոնի				——
Սուէզի ջրանցք				2160
Ռուսական 5% 1877 ի				100
Իտալական Ռանթ				97 45
Եգիպտական միացեալ				327 50
Սպանիական (արտաքին)				59 9/16(*)
Բրիօրիթէ թիւրք				394 37 1/2
5% Հելլենական				339 37 1/2
Ձէք Լոնտոնի վրայ				25 20

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Վերջնապէս որոշուած է Պալթիկեան նահանգաց ուսումնարաններն հանրային կրթութեան նախարարութեան իշխանութեան ենթարկել։

—Նովոյէ Վրէմիա կը ծանուցանէ թէ մայիս 20ին պետական խորհուրդն ընդհանուր նստի մէջ որոշուեցաւ փոխել մաքսատանց ներկայ կանոնագիրն։ Որոշուած է բոլոր ապրանքներէն 20 % տուրք առնուլ և միայն մի քանիներէն առնուլ 10 % իբրեւ բացառութիւն։

—Իշխան Դոնդուկով Կորսակով մայիս 22ին Թիֆլիսէն Պաթում մեկնեցաւ և մէկ քանի օրէն վերադարձաւ։

—Ռուսիոյ պետական գանձուն նախարարութիւնը ձեռնարկած է ոռոգել անդրկասպեան երկրի ընդարձակ դաշտերն և մասնաւորապէս Մերվի կողմերը։ Այս ոռոգման ծրագիրը պիտի ուսումնասիրէ երկրաչափ Պոլիէվքթ Կոզելլօ որ մօտ ատեններս Բեդրսպուրկէն Մերվ կ'ուղեւորի։ 1885 ի աշնան, վերջնականապէս կազմուած պիտի լինի այս ծրագիր։ Այս ամառ արդէն Պոլիէվքթ Կոզելլօ Մերվի դաշտերուն մէջ ոռոգման փորձեր պիտի կատարէ։

—Պաքուի [illegible] (Նաւթի [illegible]) գործարանատէրք խնդրած են որ ըստ կարելւոյն միացուի հիւսիսային երկաթուղեաց գիծը Կովկասիոյ երկաթուղեաց գծին հետ, որովհետեւ այսպէսով միայն կարելի է առեւտուրը աւելի արագ կատարել։ Այն երկու գծերու միացմամբ Կովկասիա անմիջական կերպով կը միանայ Մոսկուայի և Բեդրսպուրկի և ամբողջ Եւրոպիոյ հետ։

—Վարշաւիոյ հանրային առողջութեան յանձնաժողովը խիստ քննութիւններ կ'ընէ քաղաքին տուներուն մէջ, գիտնալու համար անոնց մաքրութեանց աստիճանն։ Այդ կողմերն ընդհանրապէս քոլերայի երեւման համար չափազանց երկիւղ կը կրեն։

—Կուրիէր Բոլսքի կը ծանուցանէ թէ անցեալ տարի ի Վարշաւիա կային 330 գործարաններ որոց մէջ կը բանէին 14,370 գործաւորներ։ Բոլոր գործարանք միասին 25,634,666 ռուբլիի նիւթ կը պատրաստէին։

—Կուրիէր Վարշավսքի կը ծանուցանէ թէ ի Վարշաւիա տարազագործութեան ցուցահանդէս պիտի բացուի, որուն ներկայ պիտի լինի ներքին գործոց նախարար Տօլստոյ կոմս, որ այս առթիւ Վարշաւիա կ'ուղեւորի։

—Ռուսական լրագրութիւնը գրաքննչական խիստ օրինաց շնորհիւ անտանելի և միևնոյն ժամանակ խղճալի կացութիւն մ'ունի. կան շատ գաւառական, մինչեւ իսկ նահանգական քաղաքներ յորս չկայ գրաքննիչ, ուստի լրագրի տնօրէնն պարտաւոր է լրագրի նիւթերն մերձակայ քաղաքի գրաքննիչի քով ուղարկել, որպէս զի այս վերջինս աչքէ անցունէ հրատարակելի նիւթերն. իսկ այս խմբագրութեան մը համար տաժանելի գործ է։ Վերջերս [illegible] թերթին, որ գրաքննիչն Մոսկուա փոխադրուած է, անկարելի դառնալով իւր հրատարակելի յօդուածներն մինչեւ ի Մոսկուա ուղարկել, պարտաւորուած է իւր բոլոր էջերն միմիայն յայտարարութիւններով, ազդերով և ծանուցումներով լցնել. այս գիրքով ալ կը շարունակէ հրատարակուիլ։ Այս երեւոյթ ռուս մամուլի մէջ իսկ այնքան տարօրինակ կը թուի որ ռուս լրագիրք անգամ բացարձակ զարմանք կը յայտնեն և գաղտնի կերպով [illegible] կը ծաղրեն . . . ։

—Մայիս 23 ի գիշերն ոստիկանութիւնը 221 մարդիկ ձերբակալած է ի Մոսկուա։

—Ռուս կառավարութիւնը Սիպերիոյ համալսարանի մնացեալ մասերու աւարտման համար 100,000 ռուբլիի վարկ բացած է։

—Ռուսահպատակ Բոլոնացւոց արտաքսումն Բրուսիայէն, տակաւ առ տակաւ նորանոր յուզում կ'սկսի պատճառել ի ռուսական Բոլոնիա։ Վարշաւիոյ լեհական լրագիրք արդէն սկսած են զանազան դիտողութիւններ ընել այս մասին, ցուցնելով Բրուսիոյ բարբարոս վարմունքն և գովելով ռուս կառավարութեան ընթացքն, որ առաւել մարդասիրաբար և արդարութեամբ կը վարուի դէպի այլասեռ հպատակներն։

Դիտողութեան կ'առնուն սոյն կէտ թէ ռուս տէրութեան մէջ իսկ կան հարիւր հազարներով գերմանացի արուեստաւորներ, սակայն Ռուսաց կառավարութիւնն երբեք այսպիսի տմարդի վարմունք մը չի ցուցներ նոցա նկատմամբ։ Ռուսական լրագիրներէն ոմանք խորհուրդ կուտան որ ռուս տէրութիւնն ալ իւր երկրէն արտաքսէ գերմանահպատակ Գերմանները և միւս ազգերն։

—[illegible] կը ծանուցանէ թէ վերին Տնիէբերի քաղաքներէն միոյն մէջ երկու գիւղացի աղջիկներ, որք հարազատ քոյրեր են, սպաննած են իրենց մայրն և մինչեւ անգամ ուզած են խաշել զայն. սակայն իրենց պատրաստութեանց միջոցին բռնուած են։

—Կուրիէր Բոլսքի կը ծանուցանէ թէ ի Վարշաւիա քանի մ'օրեր առաջ ութսունամեայ ծերունի մը ինքնասպանութիւն գործեց կախելով ինքզինքն. ինքնասպանութեան դիմելու պատճառն էր կորուստ ծխատուփի մը, որ ի յիշատակ նուիրուած էր իրեն։

ՌՈՒՍԻԱ Ի ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՍԻԱ

Ռուսիա իւր գաղթային աշխարհակալութիւնն սկսաւ 1579ին երբ ռուս վաճառականներ Խազախներու զօրախմբի մը հետ Երմաքի հրամանատարութեամբ անցան Ուրալ լեռները եւ գաղթականութեան սկիզբը հիմնեցին ի Սիպերիա։ Ամենակարճ միջոցի մէջ Խազախներու առաջնորդներն ծայրագոյն արեւելք գնացին և 1639ին մինչեւ Օխոցքի ծովը հասան։ Ռուսք իրենց տիրապետութիւնն անդ բոլորովին հաստատելու նպատակաւ 1683ին Սիպերիոյ մէջ առանձին փոխարքայ մը նշանակեցին. անկէ հետեւ ալ նորանոր աշխարհակալութիւններ եղան։ Յորմէ հետէ Մեծ Պետրոս յանցապարտներն եւ թիապարտներն սկսաւ աքսորել ի Սիպերիա, Սիպերիոյ անունը սարսափելի դարձաւ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին։ ԺԹ. դարու երկրորդ կիսուն այլ ևս կամաւոր գաղթականք գաղթեցին Սիպերիա երթալ, և սկսաւ կազմուիլ Սիպերիոյ Խազախութիւնն։ [illegible]։ Այս վարչութիւն իւր ըսկիզբն առաւ 1842ին և վերջնական ձեւ մը ստացաւ 1859ին։ Խազախաց բոլոր զաւակներն երբ 19 տարեկան կը լինին, զօրաց մէջ կը ծառայէն մինչեւ 15 տարի ։ Խաղախք մեծ քաջութիւն ցոյց տուին Թուրքիստանի մօտ Սըր-Տարիոյ հովտին և հարաւային Սիպերիոյ միջեւ գտնուած անապատներու գրաւման համար. իսկ երբ Ռուսերը Թուրքիստան մտան, այնուհետեւ աշխարհակալութիւնք կանոնաւոր զօրաց միջոցաւ սկսաւ կատարուիլ ։

1880ին Ռուսիա առաջին անգամ իւր երկաթուղւոյն շնորհիւ մեծ դեր մը խաղաց Ախալ-Թէքէի արշաւանքի ժամանակ ։ Անդրկասպեան երկաթուղւոյն գիծը կ՚սկսի Կասպից ծովու արեւելեան եզերքէն. առաջ նեղ ճանապարհ մ՚էր կէս մեթր լայնութեամբ, բայց յետոյ կանոնաւոր լայնութիւնն ընդունեց, որով մէկ քիլոմեթրը 30,000 ռուբլի արժեց Ռուսիոյ ։ Այժմ շոգին կը գործէ անդ ։ Միխայիլովսկիէն մինչեւ Քըզըլ-Արվադ ճանապարհածախսը երրորդ կարգի կառախմբով 5 ռուբլի է ։ Այժմ երկաթուղւոյ շինութիւնք կը շարունակուի մինչեւ Պուրտալիք, Ամու-Տարիայի եզերաց վրայ ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ
«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ, 3 յունիս

Քանի մը օր Նիկոմիդիա անցընելու համար հեռացայ Պոլսէն։ Մայրաքաղաքէն հինգ ժամ հեռու դէպի Արեւելք, Մարմարայի խորունկ ծոցի մը ծայրն լերան ստորոտի վրայ կը գտնուի Նիկոմիդիա, որ թէեւ հեռուէն այնքան գրաւիչ տեսք մը չունի, բայց մօտէն այնքան գեղեցիկ է իւր դիրքով եւ բնական տեսարաններով որ կրնայ մրցիլ Վոսփորի գիւղերուն հետ ։ Տանց անջրպետները ծածկուած են կանաչ ծառերով եւ փոքրիկ մաքուր պարտէզներով, իսկ քաղաքը շրջապատող ձորակներու մէջ ու բլուրներու վրայ կը տարածուին պարտէզներ լի պտղաւէտ ծառերով, այգիներ եւ բանջարանոցներ ։ Տուները, շատ քիչ բացառութեամբ, բոլորն ալ փայտաշէն են, փողոցները շատ նեղ եւ անկանոն ։

Բնակչաց մեծամասնութիւնն Հայեր են, որք ունին ազգային մեծ դպրոց մը որ շէնքն թէեւ բաւական գեղեցիկ է, բայց դասատուութիւնն եւ կրթութիւնը շատ թերի են, շնորհիւ բաժանեալ կուսակցութեանց, անմիաբանութեան եւ անհոգութեան ընդհանրապէս ։ Կան նոյնպէս ընկերութեանց և մասնաւոր անձանց դպրոցներ, որք գոնէ առ այժմ մեծ բան խոստանալ չեն կարող նիւթականապէս անապահով վիճակի մէջ գտնուելնուն եւ կանոնաւոր ուսուցիչներ չունենալնուն համար ։ Այս դպրոցներէն միոյն այցելած ժամանակս տեսայ 6-7 տարեկան փոքրիկ աղջիկ մը որ ճառ մը կարդալու կը վարժուէր, ճառ զոր պիտի արտասանէր Կանանց Կիրակնօրէայ ժողովին մէջ ։ Բընականաբար յոյժ հետաքրքրական էր գաղափար մ՚ստանալ այսպիսի ժողովի մը մասին, ուստի կիրակէ օր ժամ 5ին շտապեցի ներկայ գտնուիլ այդ ժողովին որ տեղի պիտի ունենար եկեղեցւոյ մէջ ։

Որոշեալ ժամուն եկեղեցին լցուած էր կանանց բազմութեամբ, իսկ այր մարդիկ հազիւ թէ կային. ամէն ոք, կին հանդիսականք եւ աշակերտուհիք, նստած էին ծալապատիկ եւ միայն սեղանին շուրջն աթոռներուն վրայ կային երիտասարդ սարկաւագ մը, երկու ծերունիներ, եւ յունական լայն վարտիկներ հագած գլուխնին թաշկինակներով փաթթած երկու կիներ, որոցմէ մին արդէն կը մօտենար 65 տարեկան հասակին ։ Այս ընդհանուր տեսարան այնքան օտարոտի էր որ Կ. Պոլսեցի մը պիտի զարմանար եւ պիտի խորհէր թէ ինչպէ՞ս եւ ի՞նչ պիտի կարողանան խօսիլ այս ասիական կոշտ ու կոպիտ զգեստներ հագած հայուհիները։ Աթոռի վրայ նստած շուրջ 60-65 տարեկան կինը քանի մ՚անձերէ յետոյ բեմ ելնելով յայտնեց թէ ինք Ատա-Բազարցի է և լսած լինելով որ նոյն օր Հայկուհեաց ընկերութիւնն իւր տարեկան նիստը պիտի բանար, շտապած էր ներկայ գտնուելու. «Ես, ըսաւ պառաւ կինը, ես դպրոցի եւ ուսման համ առած չեմ, եւ եթէ այսօր համարձակութիւն կ՚ստանամ բեմ ելնելու, քարոզելու կանանց դպրոցի եւ կրթութեան անհրաժեշտութիւնն եւ գովելու ձեր օգտաւէտ եւ բերկրաւիթ ձեռնարկութիւնն, պատճառն այն է, որ փորձով տեսած եմ թէ միայն ուսման եւ կրթութեան շնորհիւ կարելի է կինն իւր անկեալ վիճակէն բարձրացնել եւ ցուցնել որ նա ալ Աստուծոյ ստեղծած մարդն է եւ անոր հետ հաւասարապէս իրաւունք ունի ազատութիւն վայելել ։ Կնոջ կրթութեան կարեւորութիւնն աւելի մեծ է, որովհետեւ կինը կը պատրաստէ եւ կը դաստիարակէ մարդկութիւնը ։ Դուք, սիրելի քոյրերս եւ աղաւնեակքս, մեծ գործ մ՚առած էք ձեր վրայ եւ յոյս ունիմ որ գլուխ կը հանէք այդ գործէն ։ Լսեցի որ Հայկուհեաց ընկերութիւնը կանանց համար կիրակնօրեայ լսարան մը բացած է ուր ամէն կարգի կիներ կ՚երթան կարդալու եւ բան սորվելու. որքան ուրախ եղայ այս գործերնուդ համար, որովհետեւ, շատերուն ալ անյարմար է դպրոց երթալ. կուգան հոդ կիրակէ օրերն եւ քիչ քիչ կրնան կարդալ սովրիլ ։ Այս ամենն ալ մեծ ուրախութիւն պատճառեց սրտիս եւ այս տեղւոյս Ատա-Բազարէն հոս եկայ աչքովս տեսնելու այս մխիթարական երեւոյթը . . .» Որքա՜ն ուրախալի, որքա՜ն քաջալեր տպաւորութիւն ըրին պառաւ հայ կնոջ այս խօսքերն ։ Անկէ յետոյ խօսեցան մի քանի կանայք եւ աշակերտուհիք որք մի՛շտ բուռն ծափահարութիւններով կ՚ընդունուէին հանդիսականներէն ։

Երիտասարդներ ունին երեք ընկերութիւններ, Աստանդեան, Բարեսիրաց եւ Նշեղցւոց ։ Առաջին ընկերութիւնը տասն տարիէ ի վեր գոյութիւն ունի. Նպատակն է հաստատուն կալուածներ գնել ուսումնարանի համար. մինչեւ այժմ գնած կալուածներն երկու խանութներ են, որոց եկամուտն ուսումնարանին յատկացուած է ։ Վերջին երկու ընկերութիւնները նորահաստատ են. Բարեսիրացը կազմուած է տեղւոյն ձեռնահաճաներէն, որոց նպատակն է Հայոց գերեզմանատունը գեղեցկացնել եւ պարսպել, իսկ Նշեղցւոց ընկերութիւնն որ կազմուած է 18-22 տարեկան երիտասարդներէ, կազմուած է այս տարուան մարտի սկիզբն, ունի յիսուն անդամ որոց իւրաքանչիւրը շաբաթը 20 փարայ կը վճարէ. կիրակի օրեր ընկերութեան անդամներէն երեք հոգի դրամարկղն առած քաղաքի մէջ կը շրջին ընկերութեան օգտին ստակ ժողվելու ։ Անցեալ կիրակէ օրն այսպէս շրջելով 108 ղուրուշ եւ 5 փարա ժողուած էին, իսկ այս շաբաթ աւելի քան 160 ղուրուշ ։ Ընկերութեան նպատակն է իւր դրամագլխի կէսով եկեղեցականութեան կացութիւնը բարւոքել, իսկ միւս կէսով ընթերցանութեան գրքեր առնուլ գրադարան մը հաստատել եւ ընթերցասիրութիւնը տարածել Նիկոմիդիոյ երիտասարդութեան բոլոր խաւերուն մէջ ։ Ընկերութիւնը կ՚ըստանայ մի օրինակ Արեւելք ։ Մինչ խղճուկ եւ աղէտ ձեռնահաճաներն եւ չքաւոր երիտասարդութիւնն իրենց տասնեակ փարաներով կը ջանան Իզմիտի Հայոց հասարակութեան մէջ բարւոքում մտցնել, հարուստ դասը, Թաղական խորհուրդը եւ ազգային դպրոցի համար աշխատողները գրեթէ անհոգ կը մնան եւ չեն կարող կանոնաւոր ուսումնարան մը պահել ։

* * *

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ՕՐՊԷԼԵԱՆԻ
«ՈՂԲ Ի Ս. ԿԱԹՈՒՂԻԿԷՆ»

Գ. Կարապետ Կոստանեանց, ուսուցիչ Հայ Մատենագրութեան և Հայ Բեւեռագրոց պատմութեան, վերջերս հրատարակած է ի Թիֆլիզ Ստեփաննէս Օրպէլեանի «Ողբն ի Ս. Կաթուղիկէն» ։ Ի ստորեւ կ՚արտատպենք հրատարակչին յառաջաբանն, որ պատմական կարեւոր տեղեկութիւններ կը պարունակէ ։

Երեքտասաներորդ դարում Թաթարների բռնակալութեան ժամանակ երեւելի եղաւ Օրպէլեան տոհմի իշխաններից մէկը Տարսայիճ. «Աչարկու հասակով մարդ էր նա, ուժեղ, սրտեայ, քաջ պատերազմող, բարեպաշտ աստուածասէր, աշխարհականների սիրելի, թշնամիների ահարկու և ամէն գործերի մէջ յաջողակ» ։ Ծանր հարկերից ազատեց նա բազմաթիւ վանքեր, նորոգեց և պայծառացուց շատ եկեղեցիներ, և, որ ամենից գլխաւորն է, Թաթարների տարօրինակ բռնութիւններից զերծ պահեց Սիւնեաց լայնատարած երկրի շատ գաւառները ։ Նորա այսպիսի ազդեցութեանը մեծապէս նպաստեց և սերտ բարեկամութեան կապը Թաթար բռնաւորների հետ ։ Սիւնեաց այլազգի իշխաններից մէկի դստերն Արղու խաթունին իրեն կնութեան ուզելով՝ նախ քրիստոնեայ մկրտել տուեց նորան և ապա ամուսնացաւ նորա հետ ։ Այս ամուսնութիւնից ծնան երեք որդիք. առաջին՝ Էլիկումը իւր հօր մահից յետոյ 1291 թուին Արղուն խանի հրամանով տիրեց իւր հօր ընդարձակ և ճոխ ժառանգութեանը, իսկ երկրորդն՝ Ստեփաննոսը իւր մանկութիւնից նուիրեցաւ հոգեւոր կոչման և նշանաւոր եղաւ ԺԳ. դարի եկեղեցական հայրերի կարգում ։ Ահա՛ այս Ստեփաննոսն է և ներկայ ողբիս հեղինակը ։

Նա կանուխ վարժուեցաւ ուսման մէջ. իւր ամենամերձաւոր խնամատարն եղաւ անզաւակ հօրեղբայրը Սմբատ, որ իրեն որդի էր գրել Ստեփաննոսին և յանձնել էր «առ ոտս աստուածարեալ արանց» սնանելու և ուսանելու ։ Կանուխ արժանացաւ եկեղեցական ստորին աստիճաններին. ինքն իսկ ասում է իւր մասին, թէ «կրթեալ ի հրահանգս ընթերցման և երաժշտութեան, եղէ փսաղտ և անագնոստ, կոչեցայ ի դպրութիւն և ի սարկաւագութիւն, քահանայացայ և մանկական տիօք կարգեալ կղերիկոս առ հրաման յաստուածազգեաց և յաշխարհակալ բարունապետէն Ներսէսէ և տնաս խալութեամբ նստայ յաթոռ վարդապետական» ։ Քահանայական կարգն ընդունեց նա 1281 թուին. իւր հօր Տարսայիճ իշխանի հրամանով և Սիւնեաց աշխարհի եպիսկոպոսների հաւանութեամբ 1286ին ճանապարհ ընկաւ դէպի Կիլիկիա գնալու և Հայոց կաթողիկոսից, որ այն ժամանակ Հռոմկլայ էր նստում, եպիսկոպոսական աստիճանն ընդունելու ։ Երբ նա Սիս հասաւ, կաթողիկոսն արդէն վախճանել էր և նորը տակաւին ընտրուած չէր. Հարկ եղաւ երեք ամիս սպասել Ադանայում, ուր Կիլիկիոյ թագաւորը Լեւոն Գ. մեծ պատուով ընդունեց նորան և հիւրասիրեց մինչեւ նորա վերադարձը ։

1287ին, երբ կաթողիկոս ընտրուեցաւ Կոստանդին Բ. Պրօնագործը, Զատկի օրը կատարուեցաւ Ստեփաննոսի ձեռնադրութիւնը. կաթողիկոսն անուանեց նորան Սիւնեաց մետրապօլիտ և «պռոտոֆրոնտէս պատրիարքին Հայոց»(*) ։ 1288 թուին Կիլիկիայից վերադառնալով Տաթեւ իւր աթոռատեղին՝ նորապսակ մետրապօլիտը, որ բնաւորութեամբ խոհուն և խաղաղասէր անձն էր, երկար ժամանակ մաքառեցաւ ըմբոստ եպիսկոպոսների հետ. նոքա, ինչպէս ինքն Օրպէլեանն է ասում, նախանձելով գնացին այլազգի իշխանների մօտ և «բազում անիրաւ սերմանեցին և յոլով վնասս հասուցին եկեղեցւոյ» ։ Թէպէտեւ Ստեփաննոս իւր հօր ազդեցութեամբ և Արղուն խանի հրամանով հաստատուեցաւ իւր իշխանութեան մէջ, բայց խաղաղութիւն չգտաւ իւր թշնամիների կողմից մինչեւ նոցա իրենց մահը ։

Տասնեօթն ամ փառաւորապէս հովուեց Սիւնեաց արքեպիսկոպոսական մեծ վիճակը, որի վերայ սպառեցան «մանկական տիօք» քահանայացած Ստեփաննոսի երիտասարդական թարմ ու զուարթ ոյժերը. այդ ժամանակամիջոցում դուլ ու դադար չունեցաւ նա իւր գործունէութեան մէջ. Տաթեւի եւ Նորավանքի մենաստանները զարդարեց նորանոր շէնքերով. իւր սեփականութիւնից յատկացուց նոցա ապահովութեան համար արքայագրերով և արձանագրերով վաւերացեալ հաստատուն կալուածներ. կազմեց ու կարգադրեց վանական ուխտերը. կեանքի ու գործունէութեան կոչեց իւր իշխանութեան ներքոյ գտնուած եկեղեցական դասը. եւ, որ ամենից գլխաւորն է, արեւելեան եպիսկոպոսներին պարագլուխ լինելով, իւր մեծ ազդեցութեամբ պաշտպանեց Հայաստանեայց Եկեղեցին այն նորամուտ զեղծումներից, որոնց համար բաւական նիւթ էին պատրաստել հռովմէական-յունական արբանեակներն արեւմուտքում ։ Այս նախանձախնդիր ոգին ներշնչեց նա իւր աշակերտների մէջ, որոնցից մէկը՝ իւր իսկ որդեգիրն և ազգականը, Յովհաննէս Օրպէլեանը՝ ԺԴ. դարում մի նշանաւոր տեղ գրաւեց արեւելեան արքեպիսկոպոսների կարգում ։ Ստեփաննոս կնքեց իւր բազմարդիւն կեանքը 1305 թուին, ինչպէս պէտք է կարծել, դեռ այրական կորովի հասակի մէջ, դեռ ընդունակ առաւել մեծամեծս գործելու ։

Նորա կեանքի ամենափայլուն գըծերից մէկը, որ անմահութիւն եւ մեծութիւն պարգեւեց նորա անուանն, եղաւ ուսումնասիրութիւնը. Ստեփաննոս գրեթէ առաջինն եղաւ, որ ժողովեց Սիւնեաց աշխարհի պատմութեան հին եւ նոր աղբիւրները, թօթափեց նոցա վերայից մթութեան եւ անյայտութեան թանձր փոշին եւ կազմեց մի «Պատմութիւն տանն Սիսական». այս գործը, որ նա աւարտեց 1299 թուին, մի մեծ կոթող է նորա գրական հմտութիւնների, լրջմիտ հայացքների և նուրբ ճաշակի մասին. իւր դարին յատուկ մի քանի պակասութիւնները չեն նսեմացնում բնաւ այն նշանակութիւնը, որ ունեցաւ Ստեփաննոսի այս ձեռնարկը թէ՛ Հայոց և թէ՛ առհասարակ արեւմտեան Ասիոյ ազգերի պատմութեան նկատմամբ ։ Բաց ի այս մեծ յիշատակարանից՝ Ստեփաննոս թողեց Հայոց դպրութեանը ժառանգութիւն եւ մի քանի երկրորդական արժէք ունեցող գործեր. նոցա մէջ հարկաւ առաջին տեղը գրաւում է «Ողբ ի Ս. Կաթուղիկէն», որ գրեց 1300 թուին Կեչառեցի Խաչատուր վարդապետի խնդրանօք ։

Ս. Կաթուղիկէն Հայոց պատմական Մայր Եկեղեցին է, որի առաւել ծանօթ անունն է Ս. Էջմիածին ։ Նորա ծագման հրաշալի աւանդութիւնները պատմում է մեզ Ագաթանգեղոս ։ Ե. դարից մինչեւ ԺԵ. դարը գրեթէ մոռացութեան էր վիճակուել նորա անունը ։ Ինչ և եղած լինէր նա այդ հազարամեայ շրջանում, յայտնի է, որ Հայաստանեայց Եկեղեցու միութեան կեդրոնը չէր ։ Ուրուրե՛մն յիշուած են անձինք, որոնք վանքերցութեան կամ փակակալութեան պաշտօնով ծառայել են Ս. Կաթուղիկէին և իրենց անուան հետ միասին պահել են նորա յիշատակն եւս. սակայն այսքանից աւելի ոչինչ այլեւս չեն աւանդում մեզ նախնիք ։ Ուստի՞ կարողացաւ ուրեմն վերանորոգուել այդ հազարամեայ մոռացուած սրբավայրի պատմական նշանակութիւնը և վերահաստատութեան կեդրոն հանդիսանալ ԺԵ. դարում ։ Ահաւասիկ մի խնդիր, որի լուսաբանութեանը գուցէ սակաւ ինչ օժանդակութիւն ընծայեն Օրպէլեանի ողբի հետ միասին և հետեւեալ համառօտ ցուցումները ։

Ս. Կաթուղիկէի պատմական նշանակութեան վերադարձուելուն գլխաւորապէս նպաստեց, ինչպէս կարծում ենք, կրօնական բանաստեղծութիւնը, որի առաջին աղբիւրն այդ սրբավայրի նկատմամբ եղաւ Ս. Լուսաւորչի տեսիլը ։ Դեռ Է. դարում, երբ երգիչների ձայնն աւելի ազատ էր տխուր մեղեդիներից, Սահակ Գ. Ձորափորեցին հակիրճ խօսքով հիւսեց Ս. Կաթուղիկէի ծագումը մի գեղեցիկ երգի մէջ, որը Ս. Եկեղեցին ցայսօր շարունակում է եղանակել տօների ժամանակ ։

Էջ Միածինն ի Հօրէ,
Եւ լոյս փառաց ընդ նմա եւն ։

Եւ թէպէտ Ս. Կաթուղիկէի կանոնաւոր յառաջադիմութեանը մեծապէս խանգարում էին արաբական արշաւանքները և կաթուղիկոսների տարագրութիւնը, սակայն Ս. Եկեղեցիներում անդադար հնչում էր նոյն երգչի ոգելից բացագանչութիւնը.

Եկա՛յք շինեսցո՛ւք
Սուրբ վկայարանն լուսոյ, եւն ։

Ժ. դարում, երբ հերձուածներն յաճախում էին, երբ քրիստոնէական միութեան կապը թուլացնելու ձըգտումներն աւելանում էին, եւ երբ ներքին քաղաքական բաժանումները նպաստում էին նաեւ կրօնական պառակտմանը, Անանիա Նարեկացին, «վսեմականն ի հարսն», նուիրում է Ս. Կաթուղիկէի անուանը մի գեղեցիկ ճառ, (*) ուր սքանչելի վարդապետը գրուատում է նորա բազմատեսակ բարոյական յատկութիւնները. ոգեւորութեան թեւերի վերայ երեւակայութեան սահմանները բարձրանալով առաջնորդում է նա մեզ դէպի նոյն Ս. Լուսաւորչի տեսիլը, շատ տեղ նորա ձայնը հնչում է քնարական ներդաշնակութեամբ և իւր վսեմ ոգեւորութեանը օժանդակ են հանդիսանում նոյնչափ վսեմ բառեր.

Դու՝ զարդասա՛ն փայլըշածաղիկ, բացագանչում է Անանիա. Դու՝ բուրաստա՛ն աստուածատունկ. Դու՝ բարձրաւանդակ դիտանո՛ց դիտապետական աշխարհու. Դու՝ անյուսից յո՛յս և սարտուցելոց հաշտարա՛ն. Դու՝ ամենա՛յն յամենայնի ։

Անանիայի այս ճառն անհերքելի ապացուցանում է, թէ Ս. Կաթուղիկէի գաղափարն իբրեւ վարդապետութիւն անծանօթ չէր դեռ Ժ. դարում, սակայն, որքա՛ն մեզ յայտնի է, այդ տեսութիւնը սահմանափակուած էր սակաւաթիւ բանաստեղծների շրջանով ։ Ընդհակառակը՝ կրօնական բանաստեղծութիւնը, որ առաւել կենդանի և սերտ կապ ունի բազմութեան հետ, մինչեւ ԺԲ. դարը լուռ էր այդ մասին ։ Առաջինը Ս. Ներսէս Շնորհալին եղաւ, որ աւելի ընդարձակ շրջաններում արծարծեց և բարձրացուց Ս. Կաթուղիկէի անունը. նա իւր Եդեսիոյ Ողբի մէջ մի պատկառելի տեղ շնորհեց նորան, աչքի առաջ ունենալով դարձեալ Ս. Լուսաւորչի տեսիլը ։ Նա իւր կենդանի հարցումներով և բացագանչութիւններով առաջին անգամ գըրգռեց և ուղղեց իւր ժամանակակից սերունդի սրտերը դէպի այն կեդրոնական սրբավայրը, որի նախկին փառքի մասին դեռ ինքը չնաշխարհիկ երգիչը կարող էր վկայել ։

Անուրջք ու երազք էին յայտնի .
Արդ ծածկեցան ի զարթմունս .

Շնորհալու քնարն առանց արձագանքի չմնաց յաջորդող սերունդի մէջ. մի դար ու կէս յետոյ Ս. Կաթուղիկէի արդահատելի վիճակը ողբաց Ստեփաննոս Օրպէլեանն իւր այս առանձին ողբով, որ մի նմանութիւն է Շնորհալու Եդեսիոյ Ողբին ։

Մեզ անծանօթ է, թէ ի՛նչ շարժառիթներ լարել են Օրպէլեանի զգացմունքներն այս ողբը երգելու ։ Գիտենք, որ նա մի երկար ուղեւորութիւն ունեցաւ Տաթեւից դէպի Կիլիկիա և անդի Տաթեւ. անշուշտ այս ժամանակ նա հանդիպեցաւ և Վաղարշապատ ։ Գիտենք, որ նա երեք ամիս Ադանա մնաց. Հայոց հանրապետական աթոռի թափուր լինելը նորա վերայ տխուր ազդեցութիւն գործեց. Կոստանդին Բ. Պրօնագործի ապօրինի գահընկեցութիւնը նորան խիստ գրգռեց և յուսահատեցուց ։ Գիտենք, որ 1293 թուին տեղի ունեցած տխուր դէպքերը, որոնք են Հռոմկլայի առնումը, Ստեփաննոս կաթողիկոսի գերութիւն Եգիպտոս, Հայրապետանոցի կողոպտուիլը, Ս. Լուսաւորչի աջի և այլ սրբութիւնների տարագրուիլը ինչպէս ինքն ասում է, «ալեծուցալ և լերդախոց» արին իրեն ։ Աւելացնենք և այն, որ Ստեփաննոս 1291 թուին զրկուեցաւ իւր հօրից՝ Տարսայիճ իշխանից. այդ վշտին յաջորդեցին ներքին ընտանեկան պառակտումներ, թշնամի եպիսկոպոսների մատնութիւններ, Թաթարների ծանր հարուածներ և այլն, որոնք և միահամուռ զարգացուցին նորա մէջ բողոքի և տրտունջի ձայն ։ «Ի նեղեալ և ի դառնադաժան աւուրս, ասում է Օրպէլեան, կայաք ի մէջ տիեզերական տագնապի միշտ զգուեալ երեքալեան դիմացկութեամբ ։ Երկնչեաք, եթէ յաւուրս մեր զարթնու չարն ի պատեհ բազում ընդ եկեղեցւոյ և յարուցանէ մրրիկ խռովութեան ի մէջ մեր և ընթադրեալ կործանէ զսինլքոր միացեալ ազգիս» ։ Եւ այն խորախ վեհ սիրտը, որ բաբախում էր երիտասարդ արքեպիսկոպոսի սրտի մէջ, «հաշեալ մաշեալ ծփեալ խորհրդովք» չկարողացաւ այլ եւս զսպել իւր վշտերը. իբրեւ առաջնորդ եկեղեցու, այլեւս մոռանալով ամեն անցաւոր կորուստները, սկսեց ողորմագին հառաչել ։ Ո՞ւր են այժմ զգեստք հայրապետական, ո՞ւր թագն պատուական, ո՞ւր այն և գաւազանն և աթոռն Գրիգորի ։

Օրպէլեանի սրտի մէջ ամբարուած այս ամեն տխուր տպաւորութիւններն ահա՛, ինչպէս կարծում ենք, նախապատրաստեցին և այն ողբի ծրագիրը, որը երգեց նա Ս. Կաթուղիկէի բերանից ։ Որքա՛ն և անպաճոյճ է լեզուն, որքա՛ն և գժգոյն են պատկերներն, այնու ամենայնիւ ողբի մէջ տեսնում ենք մենք իւր ժամանակի ոգին. մի մեծ ազդեցութիւն վայելող արքեպիսկոպոսի, իշխանազուն եկեղեցականի, բազմափորձ հովուի և գիտուն պատմագրի գրչից ելած այդ ողբը այն աստիճանի տարածեց սէր և ակնածութիւն դէպի Ս. Կաթուղիկէի նման հնագոյն սրբավայրը, որ ԺԴ. և ԺԵ. դարերի երգիչներն այլեւս չեն լռում արծարծելու Ս. Կաթուղիկէի անունը ։ Նոքա իրենց զանազան ներբողներով և տաղերով վկայում են նոր զարգացած գիտակցութեան մասին ։ Այսպէս օրինակ՝ ԺԵ. դարի երգիչներից մէկն Առաքել Բաղիշեցին ոչ միայն պարծենում է Ս. Կաթուղիկէի անցեալով,

Էջմիածի՛ն կաթուղիկէ,
Հիմնարկեցար ի Քրիստոսէ,
Աւարտեցար ի Գրիգորէ,
Զարդարեցար ի Տրդատէ .

այլեւ գրուատում է նորա բարոյական եւ հասարակական նշանակութիւնը .

Էջմիածի՛ն, պարծանք Հայոց
Քան զամենայն ազգս ստորնոց,

Էջմիածի՛ն ժողովարան
Ազգիս մերոյ Թորգոմական .
Էջմիածի՛ն, տեղ նորոգման
Ազգիս մերոյ Թշուառական ։

Եւ այս նոր զարգացած գիտակցութեան պտուղն է այն պատմական երեւոյթը, 1441 թուին, երբ հարկ եղաւ Հայոց հայրապետական աթոռը Սսից Հայաստան փոխադրել, մտքերի մեծամասնութիւնը հակուած էր Ս. Էջմիածնի կողմը ։ Թէպէտեւ Հայաստանի մէջ կար մի ուրիշ կաթուղիկոսութիւն Աղթամարայ վանքում, թէպէտեւ կային Հայաստանում և ուրիշ հին, պայծառ ու չէն վանքեր իրենց արքեպիսկոպոսական աթոռներով, ինչպէս են Տաթեւը, Արտազու Ս. Թադէի վանքը, Մշու Ս. Կարապետը և այլն, սակայն եկեղեցական համազգային ժողովը, որ գումարուեցաւ 1441ին Վաղարշապատում, սահմանեց Սսից փոխադրած հայրապետական աթոռն հաստատել Ս. Էջմիածնում, այսինքն այն տեղ, ո՛ւր ուրեմն Ս. Կաթուղիկէն՝

Մնացեալ յամայր դաշտին
Զերդ զգաղան անպատին,

իւր ամայի դրութեամբ իրաւունք էր տուել Օրպէլեանին աղաղակելու .

Աւա՛ղ սան քեզ, քաղա՛ք հին,
Տա՛ն եւ աթո՛ռ երկնաւորին,
Ընդէ՞ր այդպէս եղեր ստորին
Նման խղճոյ մրգապահին .

Փոխան ձայնից սրբերգունին
Դեւք եւ ոգիք քեզ կաքաւին,
Փոխան սրբոց պաշտօնէին
Յուշկապարիկք ի քեզ բնակին ։

Կ. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆՑ

10 Փետր. 1885 ամի
Տփխիս

(*) Պրոտոֆրոնտէս, յունարէն նշանակում է նախաթոռեալ, նախապատիւ, կամ ինչպէս Օրպէլեանն է մեկնում «Նախաթոռ և գլուխ ամենայն եպիսկոպոսաց» ։

(*) Ճառի վերնագիրն է . «Ներբողեան ասացեալ ի Ս. Կաթուղիկէ եկեղեցի, որ է ի Նոր քաղաքի, որ այժմ կոչի Վաղարշապատ քաղաք, յորում տեղւոջ ցուցաւ հրաշալի տեսիլն մեծի նահատակի Ս. Գրիգորի Լուսաւորչի» ։

ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ

Նուագահանդէսին Ս. Սահակեան Սանուց Ընկ.
Ինպաստ երկսեռ վարժանաց Սամաթիոյ
յ՚7/19 Ապրիլի 1885

Հասոյթ	Ղրշ
82 հատ տոմսակք ի գին ½ ոսկի	4428
171 » » » 1 մճտ.	3420
Նուէր դաղդ. Պատ. Ազգայիններէ	576 75
Գիւֆէ	796
Օսմ. ոսկին 108 էն	9222 75

Ծախք	Ղրշ
Նուագածուաց խումբն	1512
Գիւֆէ	415
Տպագրութիւն եւն	364
Վարժարանի վարագոյրներ . . .	432
Զարդուց նիւթեր և աստաղձ . . .	564
Սպասաւորք եւն	309 25
Ապաւիկ	870
Պատրաստ դրամ (յանձնեալ առ Պատ. Հոգաբարձութիւն) . . .	4766 30
Օսմ. ոսկին 108 էն	9222 75

Համարակալ Գանձապետ
Գ. Աբըլուքէր Միհրան Սեբեան

ԿՐԻՒԳԷՐԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐ

Ո՛վ չճանչէր Ալզաս-Լօռէնի և նաեւ Ֆրանսայի մէջ Սթրազպուրկի ԿՐԻՒԳԷՐ ԵՒ ԸՆԿ. վաճառատան մեծահռչակ եւ առողջարար գարեջուրն ։

Հակառակ գերմանական մրցման, որ օր քան զօր աւելի բուռն կը լինի, Կրիւգէրի գարեջուրն ո՛չ միայն պահած է իւր դիրքն, բայց եւս քան զեւս շահած է հասարակութեան ընդունելութիւնը ։ Պատրաստութիւնն եւ վաճառումն երթալով աւելցած են, ի մեծ չափ Շամբանի գարի արտադրողաց, որ մեծ քանակութեամբ կը գործածուի այս գարեջրին պատրաստութեան մէջ ։

Այսքան բարեբաստ, և, աւելցնենք, այսքան հայրենասիրական յաջողութեան մ՚առջեւ, տխուր է մեզ իմանալ թէ դեռ վերջերս Թուլուզի փողոցաց մէջ պատերուն փակցուած յայտարարութիւնք գերմանական խարդախեալ գարեջուր կ՚անուանէին ԿՐԻՒԳԷՐ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ ։

Սոյն օրինակ միջոցներով չէ որ պիտի պաշտպանուին Ֆրանսայի եւ Ալզասի միջեւ մտերմական կամ նոյն իսկ պարզ առեւտրական յարաբերութիւնք ։ Արդէն տասնեւութ ամիս առաջ երկու անձինք բանտարկութեան և տուգանաց դատապարտուեցան Մարսիլիոյ դատարանաց կողմէ՝ գրպարտած լինելով ԿՐԻՒԳԷՐ ԵՒ ԸՆԿ. ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ։

Այդ առողջարար և կազդուրիչ Գարեջուրը կը գտնուի ՍԹՐԱԶՊՈՒՐԿԻ ԳԱՐԵՋԸՐԱՏՈՒՆԸ, Բերայի մեծ փողոց, Ռուսիոյ դեսպանատան դիմաց ։

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

Էվգաֆը Հիւմայուն վարիտաթը ումումիյէ իտարէսի մահլիւլաթ շիւպէսինտէ պէհէր կիւն միւզայէտէլէրի իճրա օլունմագտա օլան աթիւլզիքր մահլիւլաթըն մուայէնէն օլան 4 հաֆթա միւտտէթ իլանընտան 2ինճի հաֆթասը օլան [illegible] 301 սէնէսի հազիրանըն 3ինճի կիւնինտէն իթիպարէն [illegible] հաֆթա զարֆընտա [illegible] պէր խոտէլի մէզպիւրէյէ միւրաճաաթ իթմէլէրի լազըմ կէլիր պէտէլը մուաճճէլէյէ մահսուպէն սուրէթ վէ սիրկի գայըպ օլունմայանլար [illegible] 2ինճի հաֆթա օլարագ իլան օլունուր ։

• 2 • 2500 • (1)—Թօբխանէտէ Էթմէքճի պաշը մահալլէսինտէ Հասան չէգմէճը սօգաղընտա Թէրպիէն 60 մէթրօ արսատէ 2 օտա վէ 1 սոֆա վէ 1 գույուլը միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի ։

• 13 • 2000 • — Չէնկէլ գարիյէսինտէ Աստի օղլու սօգաղընտա Թէրպիէն 92 մէթրօ 1 գըթա մէնզիլ արսասը ։

• 1 • 1000 •—Շէհզատէ պաշընտա Շէհզատէ պաշը ճամիի շէրիֆինտէ վագը 1 պապ տուխանի տիւքեանը միւլքինին սիւլիւսի ։

• 25 • 4000 •—Չարշուի քէպիրտէ Ֆէսճիլէր խանը տէրունինտէ իւսթ գաթտա Թէրպիէն 30 մէթրօ արսատէ չէհրի 30 ղրշ. քիրալը քէարկիր 1 պապ օտա ։

• 51 • 7500.—Իւսքիւտարտա Սէլամի Ալի էֆ. մահալլէսինտէ Տաղ Համամը գարաղոլխանէսի սօգաղընտա Թէրպիէն 91 մէթրօ արսատէ 2 օտա վէ 1 սոֆա վէ 1 գուեու վէ 1210 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլ ։

• 3 • 7000 •—Չարշուի քէպիրտէ Գոլթուգ սօգաղընտա Թէրպիէն 5 մէթրօ արսատէ չէհրի 50 ղրշ. քիրալը քէարկիր պիր պապ բարչաճը տիւքեանը կէտիկլինին սիւլիւսի ։

• 4 • 3000 •—Իւսքիւտարտա Սէլամի Ալի էֆ. մահալլէսինտէ Թէքքէ արգասը Չըգմազ պաղչէ սօգաղընտա Թէրպիէն 60 մէթրօ արսատէ 2 օտա վէ 1 սոֆա վէ 1 գուեու վէ 38 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլ ։

• 113 • 7000 •— Իւսքիւտարտա Բազար պաշը մահալլէսինտէ Միր օղլու սօգաղընտա Թէրպիէն 912 մէթրօ արսատէ 1 գուեուլը միւշթէմիլ 1 գըթա մէնզիլ արսասը ։

• 39 • 41 վէ 43 • 35000 •—Պէշիքթաշտա Սինան պաշա մահալլէսինտէ Ագրիպ սօգաղընտա Թէրպիէն 342 մէթրօ արսատէ 8 օտա վէ 4 սոֆա վէ 1 գույու վէ 608 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ սահիլխանէ վէ 76 մէթրօ արսատէ մութպախ վէ 76 մէթրօ արսատէ 1 պապ ախըր վէ թահթընտա չէհրի 80 ղրշ. քիրալը 2 կէօզ գայըգխանէյի միւշթէմիլ 1 պապ սահիլխանէ վէ թահթընտա վագը գայըգխանէնին րուպը հիսսէսի ։

• 38 • 2000 •—Տավուտ պաշատա Տավուտ պաշա մահալլէսինտէ Էթ եէմէզ թէքքէսի սօգաղընտա Թէրպիէն 21 մէթրօ արսատէ 1 օտայը վէ 1 գույուլը վէ 91 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ պիր պապ մէնզիլ ։

• 72 • 74 • 3993 •—Չարշուի քէպիրտէ Բէտմ պասմաճը սօգաղընտա Թէրպիէն 30 մէթրօ արսատէ չէհրի 100 ղրշ. քիրալը քէարկիր 1 պապ եադլըգճը տիւքեանը կէտիկլինին վէ թահթընտա վագը մաղազանըն 9 հիսսէտէն 3 հիսսէսի ։

• 18 • 200 •—Թօբխանէտէ Էթմէքճի պաշը մահալլէսինտէ Ճին չէգմէճը սօգաղընտա Թէրպիէն 38 մէթրօ 1 գըթա մէնզիլ արսասընըն 3 հիսսէտէն 1 հիսսէսի ։

• 4 • 1500 •— Ֆընտըգլըտա Իպրահիմ էֆէնտի Նամը տիկէր Ալյաս պաշա մահալլէսինտէ Չըգմազ մազարաճը սօգաղընտա Թէրպիէն 65 մէթրօ 1 գըթա մէնզիլ արսասընըն նըսֆ հիսսէսի ։

• 14 վէ 16 • 10000 •— Կէտիկ պաշատա

Տիվան Ալի մահալլէսինտէ Կէտիք բաշա ճատտէսինտէ Թէրպիէն 160 մէթրօ արսատէ 7 օտա վէ 2 սուֆա վէ 1 գույու վէ 60 մէթրօ պաղչէ վէ Թահթընտա չէհրի 60 ղրշ. քիրալը 1 պապ գահվէ տիւքքեանըը միւշթէմիլ քեարկիր 1 պապ մէնզիլ մա տիւքքեանըն բուսլ հիսսէսի։

• 6 • 15000 • —Տիվան Եօլունտա Հօճա Ռիւսթէմ մահալլէսինտէ Զամալ չէշմէ սօգաղընտա Թէրպիէն 60 մէթրօ արսատէ 3 օտա վէ 2 սուֆա վէ 1 գույու վէ Թահթարօշ վէ 1 սարնըճը միւշթէմիլ չէհրի 250 ղրշ. քիրալը 1 պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի։

• 7 • 5608 •—Զարշուի քէպիրտէ Գույումճըլարտա Գարամանլը սօգաղընտա Թէրպիէն 5 մէթրօ արսատէ 1 պապ գույումճու տիւքքեանը տէրունինտէ միւսթագար 2 ատէտ գույումճու կէտիկլէրին անճագ 7 նումէրօ իլէ մուրագգամ մահալինտէ օլան 1 ատէտ կէտիկինին 16 սէհմ իթիպարիլէ 9 սէհմի վէ միւլքիէթի հիսսէի շայիասը։

• 17 • միւքէրրէր 6000 •—Գատը գարիյէսինտէ Օսման աղա մահալլէսինտէ Հաղըրճը զատէ սօգաղընտա Թէրպիէն 1216 մէթրօ արսատէ 1 գըթա պաղչէ միւլքիէնին նըսֆ հիսսէսի։

• 16 • 3668 •—Գալաթատա Ճամիի ճէտիտ մահալլէսինտէ Գույումճու սօգաղընտա Թէրպիէն 7 մէթրօ արսատէ չէհրի 50 ղրշ. քիրալը քեարկիր 1 պապ գույումճու տիւքքեանընըն սիւլիւս հիսսէսի։

• 5 • 5000 •—Թօփխանէտէ Տէֆթէրտար Ապիւլֆազլ մահալլէսինտէ Ցօլու սօգաղընտա Թէրպիէն 342 մէթրօ արսատէ 4 օտա վէ 1 սուֆա վէ 1 գույու վէ 78 մէթրօ պաղչէ յի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի։

• 42 • 5 • 7500 • —Զարշուի քէպիրտէ Մէրճանտա Մէրճան աղա մահալլէսինտէ Ճամիի շէրիֆ սօգաղընտա Թէրպիէն 342 մէթրօ 1 գըթա մէնզիլ արսասընըն բուսլ հիսսէսի։

• 49 • 7500 •—Գումգաբուտա Փիւրքէճի պաշը Սիւլէյման աղա մահալլէսինտէ Գումգաբու ճատտէսինտէ Թէրպիէն 134 մէթրօ արսատէ չէհրի 500 ղրշ. քիրալը մուգատտէմա հէլվաճը վէ էլէքճի 1 պապ քէօմիւրճիւ վէ 1 պապ հէլվաճը տիւքքեանլարընըն միւլք մա կէտիք 8 հիսսէտէն 1 հիսսէսի։

• 117 վէ 191 • 6000•—Պէյօղլունտա Հիւսէյին աղա մահալլէսինտէ Մաճար սօգաղընտա Թէրպիէն 76 մէթրօ արսատէ զահրընտա 3 օտայը միւշթէմիլ մուգատտէմա պիրպիրինէ մուլթասըլ 2 պապ տիւքքեան վէ էլէքճի չէհրի 90 ղրշ. քիրալը 1 պապ գահվէ վէ 1 պապ գուրապիյէճի տիւքքեանլէրինին միւլթիւնլէրի։

• 326 • 4000 • —Իսկիւտարտա Տէպպաղլէր մահալլէսինտէ Թօբ Թաշը ճատտէսինտէ Թէրպիէն 42 մէթրօ արսատէ ախշապ վէ խարապ մէտրուք 1 պապ տիւքքեան։

---

(1) Ծիւմլէլէրի պաշլարընտաքի հիզատա պուլունան րագգամլար՝ մահլիւլաթըն նումէրօլարընը, իքինճի հիզատաքիլէր՝ գըյմէթը մուխամմինէլէրի, վէ իւչիւնճիւ հիզատաքիլէր՝ սէնէլը միւզայէտէլէրինի պիլտիրմէքտէ տիրլէր։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ Էրզագ անպարը իչուն միւպայաասը մունագասայա գօնուլան իքի միլեօն պէշ եիւզ պին գըյյէյի ճէտիտ ճէնտէլ փիրինճինին իհալէսի Թալիպ օլան վէ շէրայիթի աղնամագ իսթէյէնլէրին հաղիրանը րումինին օն պէշինճի կիւնինէ գատար հէր կիւն լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

3 Հաղիրան 1301

2—3

ՍԻՐԱՆՈՅՇ

(ՎԷՊ ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀ ՏԻՒՍԱԲԻ)

Տէր և Հրատարակիչ

Յ. ՃԷՆՃԻՐՃԵԱՆ

Կը ծախուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով, Բերա, Պ. Ուայսի գրատունը, և Պահճէ-Գաբու Ջրավաճառ Պօղոս և Յակոբ Աղանեան խանութները։

Գին 20 դահեկան արծաթ.

ՈՒԼՆԻԱ ԿԱՄ ԶԷՅԹՈՒՆ

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ԱՒԱՆ Ի ԿԻԼԻԿԻԱ

ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Տեղական, կենցաղական, Բանասիրական և Լեզուաբանական.

Զէյթուն աւանի վրայ մանրամասնօրէն գրուած այս ընտիր և ընդարձակ գրքին պահուածներն արդէն մը սպառուած և միայն սակաւաթիւ օրինակներ մնացած են քանի մը գլխաւոր գրավաճառաց և կամուրջի մօտ հայ ջրավաճառաց քով.

Գին 10 ղրուշ.

Բ. տպագրութիւն չպիտի լինի մասնաւոր պատճառաւ։

4—10

Le Papier **JOB** a obtenu 41 méd. 10 en or, 8 dipl. d'honneur et mis 8 fois hors concours. JEAN BARDOU ne fabrique que cette marque protégée par 52 jugements et arrêts et signe J. Bardou.

Nul doute que dans un temps très prochain tous fumeurs de cigarettes ne fassent usage que de ce papier **seul bon!!** — La fabrication du **JOB** occupe plus de 600 ouvriers. — Maison fondée en 1840. —

EXPLOITATION GÉNÉRALE A TOULOUSE.

Demander ce Cahier chez tous les Débitants de Tabac.

ԼՈՖԹԸՆ ԵՒ ՁԻՄՆԷԼ

ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵԱՑ

ՔԻՒՐՔՃԻ ԳԱՊՈՒՍԸ, ՂԱԼԱԹԻԱ.

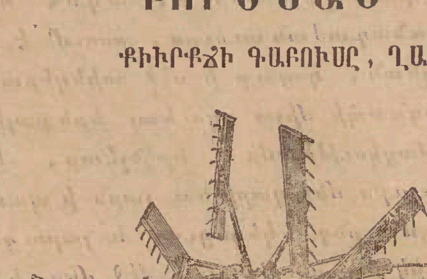

«ՕՐԻԱՆ» Մականուանեալ հնձող մեքենայն երկու ձիով կը քաշուի և կը կտրէ 300 օխա։

ԳԻՆ՝ 35 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ Է

Մեքենային կատարելագործութիւնը երաշխաւորեալ է։ Գնողն եթէ գոհ չլինի, կրնայ ետ առնել իր ստակն։

502

ԵՐՈՒԱՆԴ Մ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՍԵՒ ԵՒ ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ՄԱԶԻ ՆԵՐԿԵՐՈՒ

204. — Մահմուտ բաշա եօգուշու, Թիւ — 204

ՍԵՒ ՆԵՐԿ

Թուրքիոյ մէջ պատրաստուած եւ գործածուած սեւ ներկերուն վրայ իմ կատարելագործեալ բաղադրութեանս առաւելութիւնը յաճախորդք գէթ մի անգամ փորձելով կրնան հասկնալ։

ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ՆԵՐԿ

Կան այնպիսի մազեր որ ի բնէ շագանակագոյն բայց ճերմակ մազերով խառն են։ Իմ բաղադրութիւնս, որ տասն վայրկեանի մէջ մազերն իրենց բնական գոյնին կը դարձնէ, առ նուազն մինչեւ մէկ ու կէս ամիս կրնայ տեւել, առանց անոնց բնական փայլունութիւնը կորսնցնելու, որով կը գերազանցէ Եւրոպայէ եկած սեւ և շագանակագոյն նմանօրինակ ջուրերը, մանաւանդ որ քիմիական բաղադրութեամբ վնասակար հետեւանք յառաջ չբերեր բնաւ։ Վերոյիշեալ ներկերը գործածելու եղանակին վրայ տեղեկութիւնք կը տրուին վաճառատունէս։ Գիները յոյժ գոհացուցիչ են։

Շատ գնողներու համար 20 0/0 զեղչ կը լինի։

46—52

1882Ի ԳԻՍԱՒՈՐԸ

LA COMETE DE 1882
DEPOT A GALATA
Z. MARANGHIDES

Այս հռչակաւոր փաչեայ սիկարի թուղթը որ ամենընտիր տեսակէ է, կը յանձնարարուի ծխողաց։ Մայրաքաղաքիս բժշկական վարժարանը փորձելով հաստատած է թէ և ոչ մէկ թունաւոր բուսական նիւթ կը պարունակէ։ Ընդհանուր շտեմարանն է՝ բոլոր Տաճկաստանի համար Ղալաթիա, Մումխանէ փողոց Սիթէ Ֆրանսէզ, 82 թիւ, Պ. Զաքարիա Մարանկիտեսի վաճառատունը։

Կը գտնուի նաև Կ. Պոլսոյ և Ղալաթիոյ բոլոր ծխավաճառաց քով։

67–78

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԽԸՏԻՎԻՅԷ

ՈՒՂՂԱԿԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Տաքալիէ շոգենաւը, նաւապետ Նօմիզօ, յառաջիկայ չորեքշաբթի, յունիս 17, ժամը 5ին պիտի մեկնի, ի Տարտանէլ, Միտիլլի, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա, ուր պիտի հաղորդակցի Սուրիոյ և Կարմիր ծովու գծին հետ։

Խըտիվիէ Ընկերութեան շոգենաւք Կ. Պոլսէն կը մեկնին ամեն Չորեքշաբթի երեկոյները, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր և Բիրէա հանդիպելով։

Աղեքսանդրիա կը համնին Երկուշաբթի առաւօտները։ Ուղեւորութիւնք կը տեւէ չորս ու կէս օր։

Ուղեւորներու և ապրանաց համար դիմել Պոլիս, Կամուրջին քով, Վալիտէ-Սուլթան խան և կամ Ղալաթիոյ ճիւղը, Վօյվօտա փողոց, Յուսուֆ Իզզէտտին խան։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՔ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Առաջին կարգի սեղան։ Սենեկապաս կին մը յատկացուած է տիկնանց սրահին։ Միանգամայն իւրաքանչիւր շոգենաւի մէջ Եւրոպացի բժիշկ մը կը գտնուի։ Առաջին աստիճանի տոմսակք մինչեւ երեք ամիս ընդունելի են. դիւրութիւն ընծայելու համար անոնց որք իրենց ճանապարհորդութեան շրջանին մէջ շոգենաւէն հանդիպած ո՛ և է նաւահանգիստն իջնելով, օրերով ժամանակ անցնեն և յաջորդ շոգենաւով իրենց ճամբորդութիւնը շարունակել ուզեն։ Առնուազն երեք անգամէ բաղկացեալ ընտանեաց տոմսակաց վրայ 0/0 10 զեղչ մը կը լինի։ Երթ ու դարձի տոմսակաց վրայ 0/0 10 զեղչ մը կը լինի, ի բաց առեալ ճաշը։ Ընտանեաց համար այս զեղչն 0/0 15 է։ Երթ ու դարձի տոմսակք մինչեւ վեց ամիս ընդունելի են, եթէ Ապրիլի սկիզբէն մինչեւ Յուլիսի սկիզբը գնուին, իսկ տարւոյն միւս ամիսներուն մէջ մինչեւ երեք ամիս ընդունելի են։

Ծանօթ. — Խըտիվիէ ընկերութեան Կարմիր ծովու մէջ բանող շոգենաւներն ամեն ուրբաթ Սուէզէն ելնելով, շաբաթը մէկ անգամ Եամպօ, Ճիտտէ և Սուաքիմ. և տասնհինգ օրն անգամ մը Մասսաուա, Հօտէյտա և Ատէնի ծովածոցին մէջ, Թաճուրա, Ղէյլա, Պարպարա և Ատէնի նաւահանգիստները կը հանդիպին։

DRAGÉES MEYNET

D'EXTRAIT NATUREL

DE FOIE DE MORUE

Որքան անձինք կը հրաժարին՝ թէ՛ իրենց և թէ՛ իրենց զաւակաց համար՝ Մօրիւ ձկան իւղի օգտակար գործածութենէն, իւր աղտոտ զզուանաց պատճառաւ։ Փարիզցի դեղագործ Մէյնէէ Մօրիւ ձկան իւղէ բնական մասն նոյն ծագումն, նոյն բնական կազմութիւնն ունի, ինչ որ ունի իւղն (թխագոյն ձկմորիւ իւղ)։ Կը պարունակէ անոր բոլոր կազդուրիչ յատկութիւններն և առաւելութեամբ կրնայ գործածուիլ անոր տեղ ամեն պարագայի մէջ, առանց ունենալու անոր անպատեհութեանց և ո՛չ մին։ Արդարեւ բնաւ յառաջ չբերեր ստամոքսի յոգնութիւն, և ամենափափուկ տղան, ամենաքնքուշ աղջիկն դիւրութեամբ կը գործածեն զայն Մէյնէէ ղրաժէներու կամ Մէյնէէ հաբիկներու (փոքր շաքարահատք մանկանց համար) ձեւին տակ։

Այդ Շաքարահատք ամենազգու դարման են ընդդէմ արեան պակասութեան, վատութեան, դեղնութեան, կուրծքի հիւանդութեանց, արեան ապականութեան, ատաքինանց, ուժահատութեան, ախորժակի պակասութեան, ծերոց ակարութեան, և կը զարգացնեն մանկութիւնն և պատանեկութիւնը։

Մէյնէի շաքարահատք ամենաժանակալին ծառայութիւններ կը մատուցանեն այս երկրին մէջ, ուր վերոգրեալ հիւանդութիւնք կը տիրեն։ Իրենց գործածութիւնը կը յանձնարարուի մանաւանդ այս միջոցիս, ուր բազմատեսակ իւղեր կը վաճառուին որք Մօրիւ ձկան ճշմարիտ իւղ չլինելէ զատ ամեն ինչ են։

Մասնագիտաց իւղոց իսկ կեղծիք և նմանութիւններ կը պատրաստուին Կ. Պոլսոյ մէջ իսկ։

Թուրքիոյ համար
ընդհանուր մթերանոցապետ և
Ներկայացուցիչ
Ժ. ԱԼԻԲՐԱՆՏԻ

Դեղարան Տէկլա-Սուսա, Բերայի մեծ փողոց, Թիւ 169

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

587, Մեծ փողոց Բերայի, ի Թէքքէ, մզկիթին դիմաց, 587

Պ. Տիմիթրիոս Սթաթի, տէր վերոյգրեալ Մթերանոցին, պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան և իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ իւր վաճառատան մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ամենագեղեցիկ և կատարելագոյն հաստատուն կարասիներ, ինչպէս Հոյսելսոր գարաններ, Ճոլարանի և ոսկե անկողիններ, Ամեն տեսակ լուացարաններ (լավաբօ), Զանազան յենարանք, Հանգստաւէտ բազկաթոռներ, եւն, եւն։

Այս ամեն կարասիներն ի վաճառ հանուած են

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Վաճառատունս նոյնպէս յոյժ աժան գներով ամեն տեսակ կարասիներ կը շինէ յանձնարարութեամբ։

506

ՆՈՐ ՏՏԱՅՑԵ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՄՊՈՒՐԿ

Յիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՃԷ-ԳԱՊՈՒ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ

505

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի և Միջերկրականի միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Գանոբուս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆէրոս	4000	Նէբթիս	3000
Օսմանլի	4000	Բէրա	3000
Մէսսաղրիա	3250	Ատլանտիք	1700
Թիպըր	3250	Լոթըս	800
Պանկալոր	3250	Օլինտա	800
Մարիօթիս	3250	Մէսիլ	700

Օսայրիս շոգենաւը, նաւապետ Բօլ, ամսոյս 5ին Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Ատլանթիք շոգենաւը, նաւապետ Լօքհէդ, Սամսոնէն վերադարձաւ և իմօտոյ պիտի ուղեւորի ի Լիվըրբուլ։

Դիմել առ Ֆ. Թ. ՈՒԻԹԸԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանճըգ փողոց, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվըրբուլ
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

515 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ռիօ դէ Ժանէյրօ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէբանդօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4.300
Արկօ	1,300	Մարաթոն	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պօրօդինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբսօ	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օդդօ	2,000
Գադօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գօմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բասդէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Քիդօ	2,800
Էրագօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Տրադօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալգօն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3.500
Կալիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիդանօ	2,200	Սաբֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրոտոնօ	2,200	Սօրէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէր	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիւօ	2,300	Քանդօ	3,600
Քէյրօ	2,000	Ւէնտօ	1600
Քօզէօ	2,200	Զէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	1,40

Պօրօտինօ շոգենաւը, նաւապետ Սմէնթիճ, Հըլէն ընդհանուր վաճառքով աստ հասած է։

Յաջորդ շոգենաւը, պիտի ըլլայ Տրադօ որ ամսոյս 13ին պիտի մեկնի Հըլէն։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

514

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՆԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Բաթումի միջև կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Բաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Վէրբէ, որ Յունիս 5ին Մարսիլիայէն և Յունիս 10ին Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մէօզ, որ պիտի մեկնի Յունիս 13ին, շաբաթ, երեկոյեան ժամ 5ին։

Ուղեւորք և ապրանք ընդունուին

Նաւաղչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈՒԹԻ ՐՂՊՈՒԼ

516 Մումհանէ փողոց, Թիւ 141

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրբուլի և Սև-ծովուն միջև.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆավօնեան	3700
Ալգոսիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլուզեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպերիան	5500
Արապիան	3700	Իլլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իսդրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիպեան	800
Տորոյ	700	Օրոթոյ	700
Էճիբշըն	3700	Բերսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆալէրնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Ալճէրիան շոգենաւը, նաւապետ Լաուրանսոն ամսոյս 18ին աստ կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման և ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրտատոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդօլ և ընկ.

512

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամեն տասնհինգ օրը անգամ մը կը բանին Լիվըրբուլի և Միջերկրականի միջև.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մորոքօ	2,500
Ալէբբօ	3,000	Նանթ	2,500
Պօդնիա	4,600	Բավոնիա	5,000
Պալդիք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սիդիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Սարաքօսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէմէրարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Քէտար շոգենաւը, նաւապետ Ռայթ աստ հասաւ և իմօտոյ Լիվըրբուլ կ'ուղեւորի Զմիւռնիոյ ճանբով։

Առորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պօսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ոևէ նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա

511

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջև կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թօնոյ	Նաւապետք
Ասյա Սոֆիա	3,000	Գըգս
Արարատ	2,500	Բոյլըս
Արգադիա	2,500	Քրուքշանք
Լազոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Րումէլիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Բալինէր շոգենաւը ամսոյս 30ին Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

513

Արտօնատէր Ո. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1885 Յունիս 3 Երկուշաբթի օրէն սկսեալ մինչև Յուլիս 5

(Բաց ի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերէն կամուրջ իջնող շոգենաւաց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ. Թ.

11 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիքէ. (Եէնիքէ շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 32
11 35 Եէնիքէ. ՍԹէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպ. (Արնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 25
12 — Ռ. և Ա. Գավ. Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյ. Թար. Եէնիք. (Եէնիքէ շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 19
12 50 Եէնիքէ. ՍԹէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպ. (Արնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 21
1 30 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյ. Թար. Եէնիքէ. ՍԹէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպ. (Արնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 20
3 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյ. Թար. Եէնիքէ. ՍԹէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպ. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. 31
4 15 Ա. Գավագ Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիքէ. ՍԹէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպ. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. 19
5 30 Մէզարպ. Պէօյ. Թար. Եէնիքէ. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպ. Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշ. 25
6 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ Բաշապ. Եէնիքէ. Միրկ. Գանլըճ. Ռ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնավ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզ. Պէշիք. Իւսկ. 1
8 15 Ա. և Ռ. Գավ. Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյ. Թարապ. Եէնիքէ. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպ. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. (ուրբաթ օրերը ՍԹէնիա պիտի հանդիպի 20
10 Մէզարպ. Պէօյ. Թարապ. Եէնիքէ. Միրկ. Ռ. Հիսար Արնավ. Օրթաք. Պէշիք. (Ուրբաթ օրերը Պէյգօզ) 28

Արնավուտքէօյէն կամուրջ իջնող շոգենաւաց ժամերը

10 45 Պէպ. Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. 21
11 30 Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապ. 1
12 10 Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. 28
12 50 Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապ. 4
1 25 Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. 25
2 5 Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշ. Գապաթ. 23
2 35 Պէպ. Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք. Գապաթ. 4
3 10 Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք. Գապաթ. 32
10 45 Հիսարէն Չէնկէլքէօյ 25
11 10 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ 1

Ասիական եզերէն կամուրջ իջնող շոգենաւաց ժամերը

10 45 Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզկ. Գապաթ. 34
11 15 Պէյգ. Բաշպ. Ր. Բ. Մահ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 23
11 50 Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպ. Գուզկ. 33
1 — Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. 32
1 5 Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. (Գանտ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 18
2 10 Գանտիլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ. 28
2 30 Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ Բ. Պաշճէ Ր. Բ. Մահալ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք. 34
4 15 Պէյգօզ Բաշապ. Րիֆաթ բաշա Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ. 18
8 45 Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշապ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Իւսկիւտար 21 (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. Մահ.)
10 25 Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ 23

(Բաց ի կիրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւաց ժամերը

12 15 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէպ Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ Պէօյիւք. Մէզարպ. 34
1 15 Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. ՍԹէն. Եէնիքէ. Թար. Պէօյ. Մէզարպ. Եէնիմ. 33
1 45 Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտիլ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիքէ. Բաշապ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյ. Մէզ. Եէնիմ. 1
2 30 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ. Ռ. և Ա. Գավագ 19
3 45 Պէշիք. Օրթաք. Պէյլ. Արնավ. Գանտ. Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիքէ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. 25
5 — Գապաթ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Էմիրկ. ՍԹէն. Եէնիքէ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմ. և Գավագներ 20
6 45 Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Արնվ. Գնտիլ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիքէ. Թարպ. Պէօյ. 21
8 15 Պէշիք. Օրթ. Արնավ. Պէպ. Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիքէ. Թարպ. Պէօյ. Մէզար. 28
10 — Եէնիքէ. Թարապ. Պէօյ. Մէզար. Եէնի. 19
10 30 Ռ. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. ՍԹէն. Եէնիքէ. Թար. Պէօյի. Մէզար. Եէնիմ. 32
11 10 Եէնիքէ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ. 20
11 30 Պէպ. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. ՍԹէն. Եէնիքէ. 25

Կամուրջէն Արնաւուտքէօյ երթեւեկող շոգենաւաց ժամերը

12 15 Ուղղակի Արնավուտքէօյ 4
12 50 Ուղղակի Պէպէք 25
1 30 Ուղղակի Արնավուտքիւղ 23
2 — Ուղղակի Պէպէք 4
2 40 Ուղղակի Արնավուտքէօյ 32
9 50 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպ. Ռ. Հիսար (Վօսփոր եկող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 25
10 25 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնավ. Պէպ. 1
11 5 Գապաթ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպ. (Եէնիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 21
11 45 Պէշիք. Օրթ. Գուրու. Արնավ. Պէպ. 28
12 — Օրթ. Գուրուչ. Արնավ. (ուրբաթ և շաբաթ օրերը Պէշիքթաշ) 1

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւաց ժամերը

11 35 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Ա. Հիսար Գանլըճ. Եէնիքէ. 21
12 25 Ուղղակի Գանտիլլի 32
1 30 » » 28
2 45 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Բաշապ. Պէյգ. (Ուրբաթ օրերը Ր. Բ. Մահ.) 18
9 25 Գապաթ. Պէշիք. Գուզ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտիլ. (Գավագներ գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 23
10 15 Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Ր. Բ. Մահ. Բաշապ. Պէյգ. Թար. Մէզարպ. Գավագներ 18
10 40 Պէշիք. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտիլ. Պէպ. (Գանտիլլիի նաւամատոյցը Պէյգօզի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 33
11 10 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Րիֆաթբ. Բաշապ. Պէյգ. 23
11 40 Գապաթ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. 34

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իւսկիւտար
——	5 45	——	6 — Պէշիք.
10 45	6 15	11 15	7 —
11 30	7 —	12 —	8 15
12 15	8 10 Պէշիք.	12 45	9 — Պէշիք.
1 —	8 55	1 15	9 35
1 30	9 45	1 45	10 5 Պէշիք.
2 —	10 — Պէշիք.	2 15	10 30 Գզ. (
2 30	10 30	2 50	11 —
3 15	10 50 Պշ Գզ	3 20	11 25
3 40	11 20	4 5 Պէշիք.	11 50
4 20 Պէշիք.	11 40 (	4 55	12 5
5 —	12 5	5 30	12 5 Պշ Գզ(

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իւսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իւսկիւտար
11 15	5 40	11 15	5 30
12 —	6 15	12 —	6 10 Պէշիք.
12 30	7 — Պէշիք.	12 25	7 —
1 —	8 10	12 55	8 15
1 30	8 45	1 25	9 — Պէշիք.
2 —	9 30	1 55	9 35
2 30	9 55 Պէշիք.	2 25	10 — Պէշիք.
3 —	10 25	2 55	10 35
3 30	11 —	3 25 Պէշիք.	11 15
4 15 Պէշիք.	11 35	3 55	11 50
5 —	12 5	4 45	12 5

(Այս շոգենաւք Հրեից տօներուն և ուրբաթ ու կիրակի չպիտի երթեւեկեն։

Ծան. —Օդը մրգապատ եղած ատեն, շոգենաւք իրենց գտնուած տեղը պիտի մնան։

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 20 Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
5 — Հարէմէն Սալաճագ
10 15 » »
11 — Հարէմէն Սալաճագ
2 — Կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 30 Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ
10 — Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
10 45 Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷԻ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

4 — Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
5 15 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11— Իւսկիւտարէն Գապաթաշ
4 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
5 45 Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 15 Գապաթաշէն Իւսկիւտար